

ΕΒΔΟΜΑΣ

ἜΤΟΣ Α' 1884

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

10 ΙΟΥΝΙΟΥ ΑΡΙΘ. 15

ΤΙΝΕΣ ΗΘΟΝ

κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐν Ἑλλάδι

Συνήματα (81 σελ. 107)

Εἶπον, ὅτι ἐν χωρίοις ὑπὸ Ἑλλήνων νῦν κατοικουμένοις ὑπάρχουσι τοποθεσίαι φέρουσαι Ἀλβανικὸν ὄνομα ἐν τῷ χωρίῳ Καστανέα τοῦ δήμου Στουφαλίας τῆς Κορινθίας ὑπάρχουσι κατὰ τὴν περιφέρειαν αὐτοῦ αἱ ἐξῆς τοποθεσίαι: Προϊσέγκου, Γκρόπα, Πίλαζ, Ἐργαλίζ, Ντόζα, Ντζήρια, Σούρθ, Κραϊμαδ, Τζούκα, Κιάφ-Μοσάβετ, Γκουρακέρε, Λιεμόνιε Κοτζερλίβετ, (λιεμόνιε= ἀλώνια), Κρουαττόχτ, Λάκα-ριγκάν, Γκρόνιεζ, Κούμπουλαζ, Γκράβα, Σκράμπλια, Κρούα Πλούμπιτ, Πίκεζ, Κρούα Σκόζα, Κιάφεζ, Μιγκαλιά, Ραχάτ-Βάρε, Προῦα Κόστελη, Κούγκουλ, Κιάφ Γκιόζ, Λάκ Κίγκερε, Γκρόππμαζ, Λάκ Λαλιούση, Μαλλί, Κιάφ Καστανέζ, Βρόμ Κρόιτ, Τούρμεζ, Μπράμ, Θίερζ, Σκάμπ Γκιόκς, Γκούρ Ντόκαρε, Ρέθ, Λίστ, Γκουρταμά Βρέστα, Διακόπ, Βάρι. Ἐν τῷ ῥηθέντι Τζερεγούνι ὑπάρχουσι τοποθεσίαι φέρουσαι τὰ ἐξῆς ἀνάμικτα ὀνόματα: Χαμπήμπι, Μιτακαλύβι, Κουρκουρίτζα, Μαγκάνια, Πατουλιά, Καστρίτζι, Κρυγιωπάλι, Γκραβαστρούγκα, Γουβίτζιαις, Ντζοκαβρούσι, Χερῶματα, Ράχη, Λάκα Μπούκουρι, Μαγκαφουσίκα, Ζερόβι, Πιλιθάρι, Παληοκατοῦνα, Καλντιριτζι, Παληογάλαρα, Κασίδα, Κόκα, Ζβαρνιά, Στρούζα, Περγουλίτζα, Ρεζεχωράφι, Βράχο, Σέσι, Πικουλάζο, Ντζιουθάννας Λάκα, Παληοφούσκια, Νταρδίστρα, Βούλιαγκας. Ἐνταῦθα παρατηρῶ, ὅτι τὰ μέγιστα συμβάλλεται εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ ζητήματος, οὐχὶ μόνον τίνες ἦλθον, ἀλλὰ καὶ ποῦ κατόκησαν οἱ ἐλθόντες, ἢ καταγραφῇ καὶ ἐξέλεγχις τῶν ὀνομάτων τῶν διαφόρων τοποθεσιῶν, διότι τὰ ὀνόματα τῶν χωρίων, ὁρῶν κ.λ. εἶνε πολλοστημέριον τῶν ὀνομάτων τῶν τοποθεσιῶν καὶ δεικνύουσι οὐχὶ μόνον ἀπλῶς τοποθεσίας, ἀλλὰ καὶ χωρία, δηλ. μέρη κατοικηθέντα, π.χ. τὸ ὄρος Χαλκίς τῆς Αἰτωλίας τανῦν λέγεται Βεράσοβα, ὁ Ταφιασσός τῆς αὐτῆς χώρας Κλόκοβο, ἡ Κερύνεια τῆς Ἀχαΐας Κλοκός καὶ ὁ ἐπ' αὐτοῦ ναός τῆς Παναγίας τῆς Κλοκοβίτιαις, ταῦτα δὲ οὐδὲν ἄλλο δηλοῦσι ἢ ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχον ἄλλοτε χωρία νῦν κατεστραμμένα. Περί χωρίων δὲ ἄλλοτε ὑπαρχόντων καὶ ἤδη ἐξαφανισθέντων πληροφοροῦμεθα καὶ ἐκ τῶν καταλήξεων χωρίων σφραγισμένων τανῦν ἀποικιῶν οὐσῶν ἐκείνων, περὶ δὲ τούτων ποιούμεθα λόγον ἐν τῇ ἀναλύσει τῶν καταλήξεων τῶν Ἑλληνικῶν χωρίων ἐν τοῖς ἐπομένοις. Ἐκτὸς δὲ τούτων περὶ χωρίων ἐξαφανισθέντων μνησόμεθα καὶ ἐκ τῶν Βυζαντινῶν Ἱστορικῶν,

Χρονογράφων, Ὑπομνηματογράφων κτλ. ἐκ τῶν περιηγητῶν, ἐπὶ τέλους δὲ χωρία ἀναγεγραμμένα ἐν τῷ Πίνακι τῶν δήμων τοῦ Κράτους, τῷ συνταχθέντι τῷ 1836, δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ στατιστικῇ τῆς Ἑλλάδος, τῇ γενομένῃ τῷ 1879.

Ἐκ τῆς καταγραφῆς δὲ τῶν τοποθεσιῶν καὶ ἐν γένει τῆς ἐρεύνης τῆς χώρας θέλει προέλθῃ καὶ ἕτερον καλόν, θὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς ἀφανείας καὶ λέξεις ἀρχαῖαι Ἑλληνικαί, πλησίον λ.χ. τῆς Ἀραχόθης τοῦ Αἰγίου, κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ Αἰγίου εἰς Ἀράχοβαν, ὑπάρχει θέσις καλουμένη Ζάβατο, ἣτις εἶναι ἀρχ. Ἑλλ. Δωρικὴ σημαίνουσα διαβατόν, αἱ ἀκρόρειαι ἐν τοῖς χωρίοις τῆς Αἰγιαλείας λέγονται Κεράταις — ὅπερ ἐξηπάτησε τὸν Ἰσπανὸν περιηγητὴν Σατουρνίνον. Εἰμμενεὺς νὰ ὑποστηρίξῃ, ὅτι ἐπὶ μίαις τούτων ἐκεῖτο ἢ ἀρχαία Ἀχαϊκὴ πόλις Κερύνεια — ὁμπρίξει λέγεται ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἢ γῆ, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ ἐξέρχεται ὡς ἰδρῶς, κίονι ὁ μέγας λίθος, ξελέστατος, Νοβολιάρικα χωράφια, ἢ λ. (= ἦλος), ἀτιε προσφώνησις, ζέλασι (ἢ βοήθεια, ἢν παρέχουσι πτωχῶ σκάπτουτες ἢ ἄλλως πως καλλιεργούντες κτήμα ἢ ἀγρόν του), μπαλιός (= βαλιός) καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Προσέτι θὰ γνωσθῶσιν ὀνομασίαι φυτῶν ἀρχαῖαι καὶ νεώτεραι, ὡς μαλακοπούρι, φαλαρίδες, σκολιάνδρα, λαγομαμάκι, μαγκουνίδα, σπιθίστρα, βρισό, γαῦρο, μουρντζιά κτλ.

Ἐξ ὧν ἐμαθὼν ἐκ τῶν ἐν Αἰγίῳ ἐργατῶν, ἐνισχύετο ἐν ἐμοὶ ἡ πρώτη εἰκασία, ὅτι ἦλθον καὶ Ἀθαροὶ καὶ οὗτοι ἦσαν οἱ Ἀλβανοί, τὴν δὲ παρ' ἀπασιν τοῖς ποιμέσι τῆς Ἑλλάδος χρῆσιν λέξεων Ἀλβανικῶν, αἵτινες ἐθεωροῦντο καὶ θεωροῦνται Σλαβικαί, ἐξήγουν οὕτω, ὅτι δὲν εἶναι μόνον Ἀλβανικαί, ἀλλὰ κοιναί Ἀλβανοῖς καὶ Σλάβοις, οἵτινες διεσπάρησαν ἀνά τὴν Ἑλλάδα, οἱ μὲν ἐδῶ, οἱ δὲ ἐκεῖ, καὶ ὅτι, ἐνθα κατόκησαν Σλάβοι, οἱ Ἕλληνες παρέλαβον ταύτας ἐκ τῶν Σλάβων, ἐνθα δὲ οἱ Ἀλβανοί, ἐκ τῶν Ἀλβανῶν. Ἐντεῦθεν δὲ τὸ ἔργον προεχώρησε κατὰ ἐν βῆμα.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου καταλιπὼν τὸ Αἶγιον ἐπανῆλθον ἐν Ἀθήναις, ἐνθα μετ' ὄσης εὐχαριστήσεως ἐπανεῖδον τοὺς οἰκίους μου, μετὰ τοσαύτης εἶδον ἐν τῇ οἰκίᾳ μας Ἀλβανὸν στρατιώτην ἐκ τῆς Κορινθίας διατελοῦντα ὑπὸ τὸν ἀξιωματικὸν ἀδελφόν μου. Ἐπαύλαβον ταχέως τὸ ἐπὶ μικρὸν διακοπὴν ἔργον καὶ δὲν ἐβράδυνα νὰ ἀνακαλύψω, ὅτι ὄλαι σχεδὸν ἐκείναι αἱ λέξεις, αἵτινες θεωροῦνται Σλαβικαί, εἰσὶν Ἀλβανικαί, καὶ ὅτι πολλὰ γεωγραφικὰ ὀνόματα, ἄτινα ἀμφισβητοῦνται ὡς Σλαβικὰ, εἰσὶν Ἀλβανικὰ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσ-

σα παρουσιάζει πολλοὺς διαλεκτισμοὺς, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἐφρόντισα νὰ συλλέξω Ἀλβανικὰς λέξεις ὡς πλείστας ἐξ ὧν τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐνθα λαλεῖται αὕτη, ὅπερ δὲν μοὶ ἦτο πολὺ δύσκολον, καθόσον ἐν τῷ στρατῷ ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγοι Ἀλβανοὶ ἐκ διαφόρων μερῶν. Οὕτω δὲ καὶ ἄλλα Γεωγραφικὰ ὀνόματα ἐξηλέγχθησαν Ἀλβανικὰ.

Προσπαθῶν δὲ νὰ ἐξηγήσω πάντα τὰ φαινόμενα, ὅσα παρήχθησαν ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι μετοικησάντων, εὗρισκον ἐρευνῶν, ὅτι ἐκ τῶν ἀναφερομένων ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (Κωνστ. Πορφυρογ. πρὸς τὸν υἱὸν κτλ. κεφᾶλ. V) δύο Σλαβικῶν φυλῶν ἐν Λακωνίᾳ, τῶν Ἐζεριτῶν καὶ Μιληγγῶν, τὸ ὄνομα τῆς μίαις, τῶν Ἐζεριτῶν, φέρουσιν οἱ Ἀλβανοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῶν Πατρῶν, ἐν τοῖς χωρίοις Ἐζερά ἢ Νεζερά, ἐν τῷ μέρει δὲ τῆς Λακωνίας, ἐνθα κατόκουν αἱ φυλαὶ αὗται, εὗρισκόμεν ὀνόματα Ἀλβανικὰ, ὡς Καφιῶνα (κιάφ=διάσελο), Τζόπακα (τζόπ=τεμάχιον, κομμάτι), Μπίλλοβα (μπίλλε=θυγάτηρ), Μπρήντα (πρίντε=γονεῖς), Μάλτα (μπάλτ=λάσπη, τέλμα), Βαρούσι (Μπάρσα ὄνομα κτήνους), Τζέρια (ντζέρι=εἶδος δρυός), Κοτζιμαρέικα (Κουτζουμάρε=κουμαριά), Πλάτζα (ἢ ἐκ τοῦ πάλτζ=μυελός ὀστέων ἢ ἐκ τοῦ Μπάλτζα, ὀνόματος κτήνους), Ρίγκλι (=τζιμπούρι). Τὰ Ἀλβανικὰ ταῦτα ὀνόματα φέρουσιν χωρία τῶν Ἐπαρχ. Οἰτύλου, εἰς ἐν μέρος τῆς ὁποίας κατόκουν οἱ Ἐζερίται καὶ Μιληγγοί. Τὰ δὲ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, ὡς καὶ τῇ παρακειμένῃ, τῇ τοῦ Γουθίου, κατοικούντων Μανιατῶν, εἶνε οἷα τῶν Ἀλβανῶν. Τὸ ἔθος τῆς ἐκδικήσεως ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς Μανιαταῖς, ὅπως καὶ παρὰ τοῖς Ἀλβανοῖς ἢ δὲ ὑπὸ τοὺς Νεκλιάνους, ὡς φυλάρχους, ὑπακοὴ τῶν Φαμέγιων καὶ ἡ ὑποταγὴ ἐκάστης πόλεως, καὶ μίαις ἢ πλείονων κομποπόλεων εἰς ἓνα Καπετάνιον καὶ ἡ ὑποταγὴ τῶν Καπετάνιων τούτων τῶν πόλεων καὶ κομποπόλεων εἰς ἄλλον ἀνώτερον Καπετάνιον, ὡς καὶ τούτων πάλιν εἰς τὸν Ἀρχικαπετάνιον τῆς Μάνης, εἶνε πολιτικὸν σύστημα, ὅπερ ἐπεκράτησεν κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα μέχρι ἐσχάτων καὶ οὐτινος ὅμοια εὗρισκονται παρὰ τοῖς Ἀλβανοῖς τῆς ἀνα Ἀλβανίας. Ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχ. Πατρῶν, ἐνθα οἱ ἐγκαταστάντες βάρβαροι ἐπαναστάντες ἐπόλιόρκησαν τὰς Πάτρας καὶ καταβλήθέντες ὑπεχρεώθησαν νὰ πληρώνωσι φόρον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Πατρῶν, οἵτινες ἐν μὲν τῷ συνοδικῷ γράμματι τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καλοῦνται Ἀθαροί, ὑπὸ δὲ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου Σκλάβοι (ὁ ζήτην ὅπως τῇ τῶν Πατρῶν ἐκκλησίᾳ οἱ Σκλάβοι

βοι δουλεύειν και υποκεισθαι ἀνάγκησιν κτλ. Κωνσταντ. Πορφυρογέννητος πρὸς τὸν υἱὸν Ῥωμανὸν κερ. μθ'), ἐν τῇ ἐπαρχ. ταύτῃ εὐρίσκωμεν μόνον Ἀλβανικὰ γεωγρ. ὀνόματα, ὡς δευθῆσται κατωτέρω, ἐν χωρίον, τὰ Ἀβερνα, Ἀβαρκίον, καὶ Ἀλβανούς διάγοντος τὸν βίον, ἐν διήγον καὶ ὅτε ἐν Καυκάσῳ, ὅθεν ἦλθον, κατώκουν, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ἐν τῇ παραθεσίῳ περιουσίῳ τοῦ Στραβωνος. Ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ ἀντιστάτου τῆς Φράγγου Βουτζαρά εἶνε Ἀλβανικόν (βουτζί=βαρβαρίαν ὕδατος), ὡς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ φρουρίου τοῦ Σκορτά (σκορτ=κοντός) ἐστὶ δὲ ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν τελευταίων φρουρῶν αὐτοῦ, τῶν Κλαδάδων καὶ Μπούγιδων, οἱ τελευταῖοι φέρουσιν ὄνομα Ἀλβανικόν, διότι εἶδομεν ἐν ταῖς ἡγουμέναις, ὅτι Μαλακασίοι καὶ Μπούοι, φυλαὶ Ἀλβανικαί, κατώκουν ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ κτλ. (ιδεὶ σ. 106. Ὅτι ἐκ τῶν ἀναφανέντων περὶ τὰ τέλη τῆς 12 ἑκατονταετηρίδος ἐν Πελοποννήσῳ ἀρχοντίσκων οἱ ἐν Μεσσηνίᾳ Βραναδες φέρουσιν Ἀλβανικὸν ὄνομα. (βρανα=ουρανόσ). Ὅτι τὸ Χλουμουτζί, ἐνθα οἱ Φράγγοι ἐκτίσαν τὸ φρούριον Κλαιμύντ, φέρει Ἀλβανικὸν ὄνομα καὶ εὐρίσκεται καὶ ἕτερον χωρίον φέρον τὸ ὄνομα τοῦτο, ἐν Ἐπαρχ. Αἰτωλίας. δῆμ. Κροκεῶν, ἐκεῖ ἦτον μεταβεβλημένον, τὸ χωρίον Κλουμιτζα, (Κλουμιστ=γάλα). Ὅτι ἐν Μεσσηνίᾳ οἱ μὲν ὀρεινοὶ καλοῦνται Βλάχοι, οἱ δὲ πεδινοὶ Τζόπελοι (τζόπα=κοράσιον)=μαλθακοί, ὅπως πάντοτε θεωροῦνται οἱ πεδινοὶ ὑπὸ τῶν ὀρεινῶν. Ὅτι οἱ ἰσθμὸς καλεῖται σήμερον Ἀλβανιστὶ ἀργαλιός, αἱ δὲ Ἕλληνας δὲν ὑπαινύσονται, σήμερον, ὡς αἱ ἀρχαῖαι ὄρθαι, ἀλλὰ καθήμεναι, ὡς αἱ Ἀλβανίδες. Ὅτι τινὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος φέρουσιν ὄνομα Ἀλβανικόν, τὸ τῆς ἀρχαίας Αἰτωλίας ὄρος Χαλκίς νῦν καλεῖται Βρασσόβα. (Μπαρσα=ποιμεν. Ἀλβανὶ λέξις ἀποδομένη ὡς ἐπίθετον εἰς ἀμνάδα ἢ αἶγα, ἰδὲ τὰς ποιμεν. λέξεις, σελ.) καὶ ὁ Ταφιασός λέγεται Κλόκοβο (κλόκο=ζύλον: θὰ ἴδωμεν δὲ καὶ ἄλλα δύο μέρη ἐν Πελοποννήσῳ φέροντα τὸ ὄνομα τοῦτο) ἢ Ὀθρος λέγεται Γκούρα (γκούρ=πέτρα) μέρος τῆς Πάρνηθος λέγεται Βελέντζι (Βελέντζ τὸ γνωστὸν μάλλινον τοῦ ὕπνου σκέπασμα) καὶ ἕτερος κλάδος αὐτοῦ πρὸς τὸν Ὀροπῶν, Σκέμπι (σκέμπ=βράχος). Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ τὸ ὄρος Κερυνεία τανῦν λέγεται Κλοκάς, ἢ Κράβις Κλουκίνας, ἢ Κυλλήνη Ντίλρια (ντίλρι=εἶδος δρυός), τὸ Παρθένιον Κατζάναις (κιάτ=ενο ποιμεν. ἐπίθετον κτήνους), τὸ Ὀλύμπιον Σαίμπιζα (σάμπι=βράχος), μέρος τοῦ Παρθενίου, Ζαβίτζα (ζαβός=ἀδέλιος), ἐν τῇ Ἐρμιονίδι μέρος τι ὄρους

καλεῖται Δάρδιζα (ντάρδ=ἀχλαδία), ἢ Κοιλῶσα Βεσίτζα (βεσῆ=ῶτα), ὁ Πάρων Μαλεβός (μάλι=ῶρος). Παρατηρητέον δὲ, ὅτι πολλὰ ὄρη ἀπέβαλον μὲν τὸ ἀρχαῖον ὄνομα, οὐχ ἦτον προσελαβόν πάλιν Ἑλληνικόν, τὸ Παναιτωλικὸν νῦν λέγεται Ἀραποκέφαλον, ὁ Ἀράκυνθος Ζυγός, ὁ Κόραξ λέγεται Βαρδούσια, ἐκ τοῦ βάρδι=σκοπία, ὑποθέτω, ἐὰν δὲ μὴ ἐκ τούτου, τότε ἐκ τοῦ μπάρι ἀλβαν.=λευκόν), ἢ Ὀττη Καταβόβα, ὁ Παρνασὸς διεφύλαξε τὸ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ Λυκαρσίας λεγόμενος Λυκαούρα, ὁ Κιθαριῶν Ἐλατέας, ἢ Πάρνης Ὀζιάς, τὸ Πεντελικὸν ἐγένετο Μεντέλη (καὶ ἐν Βυζαντιναῖς ἐγγράφοις ἢ μὲν «Μεντέλη» γράφεται), ὁ Ἰμπερτὸς Τρελλός, τὸ Παναχαϊκὸν Βοδιάς, ὁ Ὀλενος λέγεται Ὀλονός, ὁ Ταβύγος Ὀκταδάκτυλος κτλ. Περὶ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν ποταμῶν παρατηροῦμεν, ὅτι ἕκαστος ποταμὸς ἔχει ἐν δύο καὶ πλείονα ὀνόματα, ἅτινα λαμβάνει ἐκ τοῦ χωρίου καὶ ἐν γένει τῶν θέσεων, ὅθεν διέρχεται ὁ Βουραϊκὸς λ.χ. διερχόμενος πλησίον τῶν Καλαβρυτῶν λέγεται Καλαβρυτινὸν ποτάμι, πλησίον δὲ τοῦ Διακοφτοῦ Διακοφτίτικο ὁ Κερυνίτης, πλησίον μὲν τῆς Κλαπατζούνας, Κλαπατζουνίτικο, πλησίον δὲ τῆς Μπουφούσιας, ποτάμι τῆς Μπουφούσιας, ὁ Σελίνους φέρει τὰ ὀνόματα Κουτελίκο, Ἀϊθλασέικο, τῆς Μακελλαργιάς, Ταζιάρχίτικο καὶ Βοστιτζιάνικο ποτάμι, διερχόμενος ἀπὸ τὴν Κούτελη, τὸν Ἀϊ Βλάση, τὴν Μακελλαργιά, τὴν μονὴν τῶν Ταζιάρχων καὶ τὴν Βοστιτζάν. Ἀντὶ τῆς ἀλλοτρίως καὶ τῆς ἀρχ. διὰ τῶν ἑλληνικῶν, ὡς ὁ Ἀχελῷος λεγ. Ἀσποπόταμος, ὁ Εὐνήδος Φειδαρις, ὁ Ἀλφειὸς Ρουφιάς κτλ. ὅπως, καὶ τὰ ὄρη. Εἶπον ἐν τοῖς ἡγουμένοις, ὅτι ὁ βίος τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν ὁμοιάζει τῷ τῶν Ἀλβανῶν εἶδομεν δὲ πῶς διάγονοι οἱ Ἀλβανοὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πατρῶν τὸ ἔαρ καταλείποντες τὰς χειμερινὰς κατοικίας μεταβαίνουσιν εἰς τὰς θερινὰς, ὅπῃθεν ἐπανέρχονται τὸ φθινόπωρον. Ὅμοιος πράττουσι καὶ οἱ Ἕλληνας, διαφέροντες μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀντὶ κλαδοπλέκτων καλυθῶν κατασκευάζουσι ληθοκπίστους ἐν τε ταῖς χειμεριναῖς καὶ ταῖς θεριναῖς διαμοναῖς καὶ ὅτι ἀντὶ ποιμένων, εἶνε γεωργοὶ ἅμα καὶ ποιμένες. Καταλείποντες τὸ ἔαρ τὰς χειμερινὰς κατοικίας ἀναβαίνουσιν εἰς τὰς ἐπι ὑψηλῶν θέσεων, ἐπὶ ὄρεων θερινὰς, ἐνθα ἀναπνέουσιν ὁρροσπὸν ἀέρα καὶ πίνουσιν ψυχρὸν ὕδωρ τὸ δὲ φθινόπωρον φεύγοντες ἐκεῖθεν, καταβαίνουσιν εἰς τὰς χειμερινὰς, εἰς τὰ λεγόμενα χειμαδιά, ἀποφεύγοντες τὸ ψύχος καὶ τὴν χιόνα, ἥτις καλύπτει ἐκείνας κατὰ τὸν χειμῶνα, ὅτε δὲ δύνανται οὕτε ἀνθρώποι νὰ ζῆσιν ἐκεῖ οὐτε τὰ κτήνη νὰ τραφῶσι. Πρὸς τούτοις, ὅπως οἱ Ἀλβανοὶ κατὰ μικρὰς ἀποστάσεις σχηματίζουσι τὰς πατριάς αὐτῶν, οὕτω καὶ οἱ Ἕλληνας χωρικοὶ καθ' ὅμοιαν περίπου ἀποστάσεις ἔχουσιν ἰδρῶν τὰ ἑαυτῶν χωρία καὶ ἐκ τούτου εὐρίσκωμεν δύο καὶ πλείονα χωρία ἐγγὺς ἀλλήλων κείμενα: τὰ χωρία ταῦτα ἀντιπροσωπεύουσι τὰς Ἀλβανικὰς πατριάς. Καὶ τινὰ μὲν τούτων,

τὰ ἀρχαιότερα, ἦσαν, ὡς ὑποθέτω, ὄντως πατριαὶ κατ' ἀρχάς, ἦτοι κατεσκευάζον ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ διέλυον τὰς σκηνας τῶν αἱ Ἀλβανοί, ἐπειτα δὲ καθ' ὅσον ἐξημερῶντο καὶ ἐξελληνίζοντο καταλείποντες τὸν νομαδικὸν καὶ σκηνητικὸν βίον καὶ εἰσερχόμενοι εἰς ὅπως οὖν κοινωτικόν, τὴν γῆν ἀροτριῶντες καὶ καλλιεργοῦντες, σπείροντες καὶ φυτεύοντες, ἐκτίθον καλύβας ἐπ' αὐτῶν, διαφυλαττοῦσάν, ἐννοεῖται, τὰ τῶς ὀνόματα. Τινὰ δὲ τῶν χωρίων, τὰ νεώτερα, ἰδρῶθησαν ἐγγὺς, ὡς χι διότι ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῶν προὔπρηχον πατριαὶ, ἀλλὰ κατ' ἐπιπράτην τοῦ συστήματος τούτου, εἰς δ' ἐπέμμενον οἱ ἐξελληνισθέντες Ἀλβανοὶ, οἱ τὸσφ ἐμμένοντες, ὡς γνωστὸν, εἰς τὰ πατρια καὶ ὅπερ ἐμμήθησαν καὶ ἠκολούθησαν καὶ οἱ Ἕλληνας. Δὲν ἀγνοῶ δὲ, ὅτι καὶ ἄλλος λόγος συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἔχωσι διπλὰς κατοικίας, δηλ. ἢ καλλιέργεια εὐφύρων πεδιάδων καὶ ἰδίως ἢ φύτευσις σταφυδαμπέλων, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε γεγονός τῶν νεωτέρων, τῶν ἐσχάτων χρόνων, ὡς δὲν μὲν λαμβάνει, ὅτι καὶ ἢ ἰδρῶσαι χωρίω ἢ χωρίων ἐγγὺς ἄλλου, δὲν ἔχει μόνον τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν, ἀλλὰ, ὅσα ἐξ ἑτέρου λόγου ἐκτίθησαν οὕτω, εἶνε νεώτερα. Τινὲς τὰ ἐπὶ ὑψηλῶν μερῶν, ἐπὶ τῶν ὄρεων, χωρία θεωροῦσιν ὡς κτισθέντα ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἵνα δῆθεν ἀναβαίνουσιν ἐκεῖ οἱ Ἕλληνας, ἀποφεύγουσι τὴν ὀθωμανικὴν τυρανίαν καὶ πίσιν. Ἀλλ' ἢ γνώμη αὕτη εὐχερέστατα ἐξελέγχεται ἀνυπόστατος ἐκ τούτου, ὅτι δὲν κατέλιπον τὰς ἐπὶ πεδινῶν μερῶν κατοικίας, ὅπως κατοικήσασαι μόνιμος εἰς ὑψηλότερον τόπον, ἐν ὀρεινοῖς χωρίοις, ἀλλ' εἶχον διπλὰς κατοικίας, χειμερινὰς καὶ θερινὰς, πεδινὰς καὶ ὀρεινὰς. Περὶ τῶν διπλῶν κατοικιῶν ἀναφέρω χωρία τινὰ ἐκ τῶν πολλῶν ὡς δεῖγμα: Ἄνω καὶ κάτω Σοῦλι, Χαλκία μεγάλη καὶ μικρά, Μπουτίνου ἄνω καὶ κάτω, Λομποτινὰ μικρὰ καὶ μεγάλη, Παλούκοβα μικρὴ καὶ μεγάλη, Μπούτια ἄνω καὶ κάτω, Λουτρό ἄνω καὶ κάτω, Βαλτζα μεγάλη καὶ μικρὴ, Διμηνιὸ ἄνω καὶ κάτω, Μπέλεσι ἄνω καὶ κάτω, Κλένια ἄνω καὶ κάτω, Ταρσοὶ ἄνω καὶ κάτω, Φανάρι ἄνω καὶ κάτω, Μούσχα ἄνω καὶ κάτω, Σιχενὰ ἄνω καὶ κάτω κτλ. Περὶ δὲ τῶν ἐγγὺς ἀλλήλων κειμένων χωρίων, ἀρκεῖ νὰ λάβῃ τις εἰς χεῖρας τὴν Στατιστικὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1879, ἵνα ἴδῃ τὴν ἀπειρον πληθὺν τῶν τοιούτων.

Προσέτι ἐρευνῶν εὐρίσκω, ὅτι τινὰ μοναστήρια φέρουσιν ὀνόματα Ἀλβανικὰ καὶ πειρώμενος νὰ ἐξηγήσω τοῦτο ἀνεκάλυπτον, ὅτι τὰ ὀνόματα ταῦτα ἔλαβον ἐκ τῆς θέσεως, ἐφ' ἣς ἐκτίθησαν, δηλ. ἐκτίθησαν ἐπὶ θέσεων, ὧν πλησίον ὑπῆρχον χωρίον κατοικούμενον ὑπὸ Ἀλβανῶν καὶ φέρον Ἀλβανικὸν ὄνομα. Ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Λεβαδείας, δῆμ. Πέτρας, ὑπάρχει μοναστήριον τοῦ ὀνόμου Σεραφείμ ἢ Δομποῦ (δέμπ=δόντι), ἐν τῇ ἐπαρχ. Ναυπακτ. δῆμ. Ἀποδοτίας, ἢ μὲν τῆς κοιμηθείας τῆς Θεοτόκου ἢ Κοζιτζίας (κόζ=διακούρτι), ἐν τῇ ἐπαρχ. Μαντινείας δ. Τριπύλης, ἢ μὲν τῆς κοιμ. τῆς Θεοτόκου ἢ ἐπάνω

Χρέπας (κρέπ=ἀγκίστρι), ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχ. δ. Κορβίου, ἢ μὲν τῆς Ἁγίου Νικολάου ἢ Βαρσῶν (μάρσα=ποιμεν. ἐπιθ. ζῶου) καὶ ἐν δ. Πάρωνος, ἢ μὲν τῆς κοιμ. τῆς Θεοτόκου ἢ Μαλεβῆ (μάλι=δῶρος), ἐν τῇ ἐπαρχ. Γορτυνίας, δῆμ. Νυμφασίας, ἢ μὲν τῆς κοιμ. τῆς Θεοτόκου ἢ Τζερνίτζης (τζερν=ζῶον, τὸ γνωστὸν γεωργικὸν ἐργαλεῖον), ἐν τῇ ἐπαρχ. Μεγαλοπόλεως δ. Φαλακίας ἢ μὲν τῆς κοιμ. τῆς Θεοτόκου ἢ Μπούρα (μπούρ=ἀνήρ), ἐν τῇ ἐπαρχ. Πατρῶν δ. Τριταίας, ἢ μὲν τῆς ἐπίσης τῆς κοιμ. τῆς Θεοτ. ἢ Νοτανῶν (Νότης Ἀλβανικὸν κύριον ὄνομα) καὶ ἐν δ. Φαρῶν τὰ εἰσόδια τῆς Θεοτόκου ἢ Ὀμπλου (ὀμπλ=γλυκὺ), ἐν τῇ ἐπαρχ. Ἡλείας δ. Λαμπελαίας, ἢ μὲν τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου ἢ Διθρῆς (ντίμρ=χειμῶν), ἐν τῇ ἐπαρχ. Λακεδ. δ. Φαριδίτζα (ζερμπι=ἡ ἀριστερὰ χεῖρ), ἐν τῇ ἐπαρχ. Καλαμῶν, ἢ τῆς κοιμ. τῆς Θεοτόκου ἢ Μαρδάκι (μάρδα=λευκόν). Ὅτι δὲ αἱ μοναὶ αὗται ἔλαβον τὸ ὄνομα ἐκ τῶν περὶ κωμῶν, ἀποδείκνυται ἐκ τούτου, ὅτι τὰ αὐτὰ ὀνόματα φέρουσι καὶ αἱ περὶ κωμῶν, ὡς Κοζιτζία, Βερσοβία, Μαλεβός ὄρος (=Πάρων), Τζερνίτζα, Μπούρα, Διθρῆ, Ζερμπίτζα. Ὅτι δὲ τινὰ ὀνόματα μόνων δὲν εὐρίσκωμεν ἐν κωμαῖς, τοῦτο δεῖκνυται, ὅτι αἱ κωμαὶ αὐτὰ κατεστράφησαν καὶ χρησιμεύουσιν καὶ αὐτὰ ὡς μάρτυρες τῆς ὑπάρξεώς ποτε τοιούτων κωμῶν, ὡς χρησιμεύουσι καὶ τινὰ χωρία ἐπέχοντα θέσιν ἀποικίας ἄλλων κατεστραμμένων, περὶ ὧν θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις.

[Βλ. καὶ σελ. 115.]

Σ. Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΟΣ ΤΡΕΛΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ

ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

[Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἐν Ἀθήναις, τὰ βιβλία τῆς πόλεως καὶ τῶν ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν μόνων μετηνεχθήσαν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἀλλὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν, οἱ ἐν τῇ Ἀκρόπολει, ἔχοντες ἀνέγερτον χάρτου, πρὸς κατασκευὴν φυσιγγίων, τὰ μὲν φύλλα τῶν βιβλίων μετεχειρίσθησαν πρὸς τοῦτο, τὰ δὲ μεμβράνας ἄριστον εἰς τὴν διακρίσιν τῶν ἀνίμων. Ἰσχυρίζεται, ὅτι ἐπὶ μίᾳ τῶν μεμβρανῶν τούτων, εὐρεθείσης ἐσχάτως ὑπὸ τῆ ἐρείπια κατεδαφισμένης ἀπὸ τῆς «Ριζόκαστρον» μικρᾶς οἰκίας, ὑπῆρχον γραμμένα τὰ ἑξῆς μὲ χαρακτηρισ τοῦ 12. αἰῶνος.]

Ἀστὴρ Ἀχχ
'Απριλίου δ.

(Ἀστὴρ 1690 Ἀπριλίου 4.)

Νὰ εἶμαι πάλι στὸ μοναστήρι μου, μονάχος, μέσα στοὺς τέσσερις τοῦ κελλιοῦ μου τοίχους, ἔχοντας γὰρ σύντροφο τὰ νυχτοπούλια τοῦ βουνοῦ, γὰρ παρηγορεῖ τὸ βιβλίό μου καὶ γὰρ νανούρισμα τῶν πευκῶν τῆς σιγαμῆς καλῆς...

Τὶ εἶδαν τὰ μάτια μου αὐτὰ τὰ τελευταῖα τρία-τέσσερα χρόνια! πῶς σὲ ἀ-
* Σημ. Ἐκδ. Μοναστηρίου ἐπὶ τοῦ Ἰμπερτοῦ ἡρεσιμῶν ἦδη.

φῆσα καὶ πῶς σὲ βρήκα τὸρὰ πού ξανα-γύρησα κατακαύμενη Ἀθήνα.

Καλὰ πού βρεθήκατε καὶ σὲς χελιδό-νια νὰ μοῦ θυμῆσται: πῶς ἦρθ' ἢ ἀνοῖξαι, γιατί ἐγὼ βλέποντας τῆς καρδίας μου τὴ μαυρίλα ἔλεγα πῶς εἶναι βαρυχειμωνιά.

Καταραμένοι νὰ ἦνε ὅποιος πιστεύει σὲ Βενετσάνου λόγια...

Τὶ βγαίνει, ἂν μὲ τῇ βοήθειά τους, ὅ-ῶξάμε τὸν Τούρκο. Ὁ Τούρκος κ' ἂν ἐ-φυγε πάλι ξαναγορίζει, μὰ οἱ Βενετσάνοι δὲ βοηθῶν τῇ φτωχῇ τῇ Ἀθήνᾳ, καὶ φεύγουν... καὶ μαζί μ' αὐτοὺς φεύγουν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι, ἄντρες, γυναῖκες, γέ-ροντες καὶ παιδιὰ καὶ ἀφίουν τὴν Ἀθήνα τους, τὰ σπῆτα τους, τῆς ἐκκλησιαίς τους, καὶ τῶν γονιῶν τοὺς τάφους... καὶ γυρίζουν πίσω ὕστερα ἀπὸ τρία χρό-νια, μὲ τὸ ἔλος τοῦ Σουλτάνου, σὲν κα-ταφρονεμένοι δούλοι, καὶ μὲ τὸν ἀφορεσμὸ τοῦ Πατριάρχου (ὅς εἶναι καλὰ καὶ αὐτὸς) καὶ ξαναβρίσκουν τὸ χῶμα τῆς πατρίδας τους, μὰ μόνο χῶμα, καὶ ἔρισκουν τὰ σπῆτα τους μὰ μόνο πέτρας, καὶ ἔρι-σκουν τῆς ἐκκλησιαίς τους μὰ γυμναίς καὶ ἔντροπιασμένοι, καὶ τοὺς τάφους τῶν γονιῶν ἀγνωρίστους κ' αὐτοὺς ἀπ' τ' ἀγκάθια.

Ἄς ἔχει δόξαν ὁ Θεός.

Νὰ εἶμαι πάλι στὸ μοναστήρι μου, μονάχος, μέσα στοὺς τέσσερις τοῦ κελλιοῦ μου τοίχους...

Μὰ εἶναι κρῖμα κ' ἀδικο, εἶπα μὰ νύ-χτα, πού ὁ ὕπνος ἦτανε πολὺ μακρὸς π' τὰ μάτια μου, εἶναι κρῖμα, τὰ ὅσα γί-νηκαν τὸρὰ καὶ τέσσερα χρόνια νὰ χωθῶν μαζί μου στὸν τάφο, καὶ ἀποφάσισα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ νὰ καταστρώσω τὰ ὅσα εἶδα καὶ ἀκούσα. Ποιὸς ἔξερει! κἀμμιὰ μέ-ρα ἔμορθε νὰ ἐλευθερωθῆ καὶ ἡ πατρίδα μας, καὶ τότες οἱ νέοι διαβάροντας τῆς γραμμαῖς πού ἐγράφε τοῦ λησμονημένου καλοῦ γεροῦ τοῦ χέρι, θὰ ἴδουσι τὴ τραβήξανε οἱ δυστυχισμένοι οἱ Ἀθηναῖοι...

Μὰ ἀπὸ πού ν' ἀρχίσω;

Ἄς ἀρχίσω ἀπὸ τῆς δίκῃ σου τὴν ἐσ-ορῆ καὶ μὲν Γιάννη, πού ἦτανε γραφτὸ ἐγὼ νὰ θάψω τὸ βασανισμένο τὸ κορμὶ σου...

Δὲν ἐγεννήθηκε Τρελλός, ὁ Γιάννης τοῦ Παπα Κωνσταντῆ ὁ γυιὸς ἦτανε ἔξυπνο, καὶ πολὺ ἔξυπνο παιδί.

ἦτανε ὁ πρῶτος μαθητὴς τοῦ παπα Δανιὴλ καὶ τόσο τὸν ἀγάπαε ὁ δάσκα-λος, πού δὲν τὸν ἐξωρίζε ἀπὸ παιδί του καὶ βλέποντας αὐτὸν παρηγορεῖτανε γιὰ τὸ γυιὸ του πού εἶχε χαμένο... καὶ μὲ-νο δασκαλοπαίδι, τὸ ἔξυπνο καὶ γραμμα-τισμένο παιδί! ἂν καὶ ἡ κῆρη τοῦ ἡ Καρυὰ δὲν πῆγαινε παρακάτω... Σὲν ἦτανε ἀνήμπορος ὁ πατέρας τῆς αὐτῆ ἔκανε μά-θημα στὰ παιδιὰ... καὶ τότες νάβλεπε τὸν φτωχὸ τὸ Γιάννη... ῥοδάκι πῆγαινε ἢ γλώσσά του...

Πέρασαν κάμποσα χρόνια, κ' ὁ Γιάν-νης κ' ἐγὼ ἐσοκολήσαμε. Ἐγὼ ἦθα στὸ μοναστήρι κοντὰ στὸν γέροντά μου,

κ' ὁ Γιάννης ἔμεινε στὴ χώρα κοντὰ στὴ μάνα του.

ἦτανε τὸ καλλίτερο Ἀθηναῖο κ' ὅ-λοι τὸ καμαρώνανε, γρηναῖς καὶ νηαῖς, γέροι καὶ καλλιχάρια. Ἐνα μόνον καὶ εἶχε, πού ἀγάπαε τοὺς Τούρκους Βενετσάνοι μῆτε νὰ ἰδῆ μῆτε ν' ἀκούσῃ... Δὲν τὸν ἀφίανε σὲ ἡσυχία γιὰ τοῦτο, καὶ ὅλοι τὸν πειρά-ζανε καὶ τὸν λέγανε Τουρκολάτρη μὰ κ' ἐκεῖνος δὲν πῆγαινε πῶς τοὺς ἔδινε κατὶ ἀπάντησας πού τὸς ἀπαστόμανε καὶ νὰ ἰδῆς πού τοὺς τῆλεγε μὲ τέτονον τρό-πὸ πού δὲ θυμῶνανε, μόνον ἔκαρδιζόν-τουςαν κ' οἱ ἴδιοι ἀπ' τὰ γέλοια...

Ἐάφου τὸν Γιάννη τὸν ἐπιάσε ἕνα ἄλ-λοῦτακο πρᾶμμα δὲν ζύγανε ἀνθρώπο... κ' ὅλη τὴ νύχτα ζενυχτοῦσε στὸ πόδι. Ἦ καὶ μὲν ἡ μάνα του πὲρ ἔρισκότανε σὲ ἀπελπισία.

Καὶ δὲν ἐγνώριζε κανένας τί εἶχε καὶ μῆτε ἔμπορούσε νὰ τὸν ἀρωτήσῃ σὲ περιγελοῦσε κ' ἔφευγε...

* Ἰστερα ἀπὸ ἴλιον καιρὸ, μιὰ νυχτιά, ἔχασσε τοῦ δασκαλοῦ ἢ κῆρη, πού τὴν ἐκλεψε ὁ Βενετσάνος ὁ πλοίαρχος πού τὴν ἀγαποῦσε... τότες πῆρ ὁ Γιάννης ἀ-πόγινε... μὰ τότες κ' ὁ κόσμος κατὰ-λαβε τί εἶχε ὁ Γιάννης καὶ γιατί δὲν ἔμο-ρούσε νὰ ἰδῆ Βενετσάνο ἕνα μάτια του.

Κόντενα νὰ ἔχασῶ ἐνὰ παραξένο πρᾶμ-μα. Ὁ πατέρας τῆς Καρυᾶς καὶ τοῦ Γιάννη ἡ μάνα πεθάνανε τὴν ἴδια τὴν ἡ-μέρᾳ.

* Ἄς ἀφίσωμε τὸρὰ τὸ Γιάννη, μισό-Τρελλο, μὲ τὸ ντυοφῆμι τοῦ στὸν ὦμο καὶ μὲ τὸν πιστό τοῦ σκύλο νὰ γυρίξῃ στὰ βουνὰ καὶ νὰ ζητῆ μὲ τὸ κυνήγι νὰ γι-ατρέψῃ τῆς καρδίας τοῦ τὸν ἀγχιέτροφο πόνο, καὶ ἄς ποῦμε δυὸ-τρία λόγια γιὰ τὰ πρᾶμματα τῆς Ἀθήνας.

Κάμποσον καιρὸ εἶχε πού ἀκούτανε πῶς ὁ ἄρθου οἱ Βενετσάνοι νὰ πάρουν καὶ τὴν Ἀθήνα, καὶ νὰ διώξουν τοὺς Τούρ-κους ὅλοι τὸ λέγαμε καὶ κανένας δὲν τὸ πίστευε. Ὅταν ἔαφου μὲν αὐγὴ ζῆμε-ρωθήκανε στὸ Δράκο! τὰ Βενετσάνικα κα-ράβια. Οἱ Τούρκοι κλειστήκανε στὸ κά-στρο, μὰ δὲ βασταζάανε πολὺ, καὶ ἄμα ἔνιχάτῃκε στὸν ἀέρα τὸ τζαμί τοῦ κά-στρου, ἢ κατακαύμενη ἢ ἐκκλησιὰ τῆς Θεοτόκου, πού εἶχανε μέσα τὸ μαρτυρῆ-τους, καὶ ἄμα νικήθηκα κ' ὁ Σερασκέρης τῆς Ἠθάκης ποῦρῶθηκανε σὲ βοήθειά τους, παραδόθηκανε καὶ φύγανε, κ' οἱ Βενετσάνοι γινήκανε ἀφέντες τῆς Ἀθή-νας. Ἀλλὰ ὕστερ ἀπὸ ἴλιους μῆνες, βλέποντας πῶς ὁ Σερασκέρης ὅλο ἕνα τοὺς χτυποῦσε καὶ ἢ Ἀθήνα — πού τὴν ῥῆμαξε κ' ἢ λοιμικὴ — ἦτανε ἀπειχογορί-στη, ἀποφάσισαν νὰ φύγουν καὶ ν' ἀφίουν τὴν Ἀθήνα.

Μὰ οἱ Ἀθηναῖοι τί νὰ γίνουν; νὰ φύ-γουν; θὰ χάσουν τὸν τόπο τους; νὰ μεί-νουν; θὰ χάσουν τὸ κεφάλι τους; καὶ πού νὰ πάνε; καὶ πῶς νὰ φύγουν;

1. Σημ. Ἐκδ. Ὄθως, ἐλέγητο τότε καὶ πολὺ μετὰ ταῦτα ὁ Πειραιεύς.
2. Ὁ Παρθένου.

Στὰ ὕστερα ἀποφάσισαν οἱ Βενετσάνοι καὶ μὲς ἔσσήκωσαν μὲ τὰ καράβια τοὺς ὄλους, μὰ ὄλους... καὶ ἡ Ἀθήνα ἔρημαξε...

Κανείς δὲν ἐθυμήθηκε τὸν τρελλὸν τὸ Γιάννη, ποὺ μῆτε μὲ τὰ καράβια ἔφυγε, μῆτε στὴν Ἀθήνα φάνηκε. Αὐτός, πρὶν ἔρθουν οἱ Βενετσάνοι στὴν Ἀθήνα κατέβαινε κ' ἀπὸ καμμεὶνὰ φορὰ κλεφτὰ κλεφτὰ, ἔπαινε μπαρουτὶ κ' ἔφυγε, χωρὶς νὰ μιλήσῃ κανενὸς μῆτε λέξι, μὰ χωρὶς καὶ νὰ πειράξῃ κανέναν, γιατί ἡ τρέλλα του δὲν ἦτανε ἀγία: ἅμα ὅμως οἱ Βενετσάνοι πῆραν τὴν Ἀθήνα, μῆτε ἔσαναφάνηκε.

Ὅλος ὁ κόσμος πιστέφει πὼς πέθανε σὲ κανένα βέμμα. Τοῦτο μονάχα ἔξερανε γιὰ δαῦτον, πὼς τὴν ὕστερη φορὰ ποὺ φάνηκε στὴν Ἀθήνα, τὸ σκύλο του, ποὺ πρῶτα τὸν ἔλεγε Βενετσάνο, τὸν φώναζε Μοροζίνη.

Μὰ ὁ τρελλὸς ἦτανε ζωντανὸς καὶ γύριζε ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνὸ κυνηγώντας.

Μιὰ μέρα θὰ εἶπε, φαίνεται, μέσα του: «Ἄς πάω νὰ ἰδῶ τί γίνονται ἐκεῖ κάτω στὴν Ἀθήνα», κατεβαίνει καὶ τί νὰ ἰδῆ! ὄλοι ψευδαίτοι. Ἀπ' ἀκριθὴ ἀκριθὴ ἐρημιά, ψυχρὴ ζωντανὴ δὲν ἐλάττει στὴν Ἀθήνα: οἱ ἀνέμοι ἀνοιγοῦνται, καὶ πόρταις καὶ παραθύρια... ἄλλα σπῆτια γκρεμισμένα, ἄλλα καύμένα, καὶ ὅλα ἀδειανά. Βλέποντας αὐτὸ τὸ χάλι, ὁ τρελλὸς ὁ Γιάννης πρῶτα - πρῶτα ἄρχισε τὰ γέλια. Ὑστερα ἐπῆγε καὶ ἐχαιρέτησε ὅλα τὰ σπῆτια ποὺ γνώριζε, καὶ ἐπὶ θέσει τοῦ νοικοκύρη καθίσε τὸ σκύλο του, καὶ ἄρχισε τὴ κουβέντα: «Ἐ! πὼς περνάτε μὲ τοὺς Βενετσάνους; τὰ μάθατε τὰ φράγικα ἢ ἀκόμα; ἔμαθα πὼς θὰ ἔσανάρθουν πίσω οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Βενετσάνοι δὲ φύγουν... μὰ δὲν τὸ πιστεύω... ποὺ νὰ σὰς ἀφήσουν μονάχους... ν' ἀρῆθῃ κανένας Τούρκος νὰ σὰς ἀρπάξῃ τὸ κοριτσί σας ἢ νὰ σὰς πάρῃ τὸ βιός σας ἢ νὰ σὰς γκρεμίσῃ τῆς ἐκκλησιασῆς σας... καὶ μιλιώντας μὲ τὰ ἑσπῶτά του «στὸ σκύλο του» ἔλεγε: «Ἐ! τί λές, Μοροζίνη, πᾶμε νὰ τὰ ποῦμε κ' ἄλλου;» καὶ γελώντας ἔφευγε, κ' ὁ σκύλος του ἔτρεχε μπροστὰ γυγίζοντας καὶ κουνώντας τὴν οὐρά του ἀπὸ τὴ μεγάλη του χαρὰ.

Ἀφοῦ γύρισε τὰ περισσότερα σπῆτια ἀνέβηκε καὶ στὸ Καστρο, γιατί ἤθελε ἀπὸ ψηλά νὰ κοιταρῶσιν τὴν Ἀθήνα.

Ὅταν ἔαφρου ἀκούει φωναὶς κ' ἀντάρα κατὰ τὸ μέρος τοῦ παζαριού, «Μπῶ, εἶπε, τὸ λοιπὸν δὲν φύγανε ὄλοι; Ποιοὶ νᾶμειναν! ἔχει τὸ λοιπὸν γνωστικὸς ἀνθρώπος κ' ἡ Ἀθήνα; ἄς πάω νὰ ἰδῶ» καὶ κατέβηκε ἀγέλια-γάλια καὶ περπατῶσας σκυφτὰ - σκυφτὰ ὅταν νᾶθελε νὰ πιάσῃ καμμεὶνὰ ἀλεπού ἀπ' τὴν οὐρά... Ἐφτάσε ὕστερα ἀπὸ λίγη ὥρα σὺ παζάρι καὶ τί νὰ ἰδῆ! μῆτε ἀγοραστῆς, μῆτε πουλητῆς, μῆτε γρόσια, μῆτε πραγμάτεια! Τότες ὁ τρελλὸς ἀτάθησε μὲ ἀπόρια καὶ βλέποντας ὅλα τοῦτα ἔλεγε μέσα του: «Μὰ τὸ λοιπὸν δεῖρο ἔβλεπα ἢ τ' αὐτῶν μου βούζανε! τ' ἦταν ἡ ἀντάρα ποὺ ἀκούγα ἀπ' τὸ κάστρο;!» Φώναζει ὄλους τοὺς

παζαρίταις ἕναν ἕναν, μὰ καμμεὶνὰ ἀπόκρισι δὲν ἔδινε... τότες τὸν πέρασε πάλι τὰ γέλια καὶ ἄρχισε νὰ κἀνῃ αὐτὸς τὴ φωνὴ τους καὶ παζάρει καὶ ἔλεγε πὼς δὲν τὸν συμφέρει, καὶ τοὺς ἔβριζε καὶ ἔφευγε γελώντας. Μὰ δὲν εἶχε φύγει ἀκόμα καλὰ καλὰ, ὅταν ἀκουσε πάλι τὴν ἀντάρα καὶ τῆς φωναὶς καὶ τούτῃ τὴ φορὰ πρὸ δυνατὰ, γιατί ἦτανε ἡ ἀντάρα κοντὰ του. Ἡ φωναὶς ἐβγαίνανε μὲς ἀπὸ μιὰ μεγάλη μάντρα τοῦ παζαριού ποὺ σφάζανε τὰ ζωντανά. Ζυγώνει κοντὰ ἀγάγια - γάγια, βίχνει τὰ χέρια του στὸν τοίχο, σηκώνεται κρυφὰ - κρυφὰ καὶ ὕστερα πηδαίει μὲ καὶ βρῖσκειται στοῦ τοίχου τὸ σαμάρι. Κυττάζει μέσα... καὶ τί νὰ ἰδῆ!

Ὅλος τῆς Ἀθήνας ἡ γάταις καὶ οἱ σκύλοι ἦτανε μαζεμένοι ἐκεῖ καὶ πολεμοῦσαν νὰ σᾶνε ἕνα λησμονημένο μὲς τὴ μάντρα γαϊδάρο, ἀποκαμωμένο ἀπ' τὴν πείνα κ' ἀπ' τὴ δίψα, ἀφοῦ τὸν σύντροφό του τὸν εἶχαν φάγει σὰν ἀκουστήκανε ἡ ἄλλαις ἡ φωναὶς...

Ἡ πρώτη δουλειὰ τοῦ τρελλοῦ ἦτανε νὰ πηδῆσῃ μέσα καὶ μὲ φωναὶς καὶ μὲ ζυλιαὶς νὰ γλυτώσῃ τὸν ἀμοιρο τὸ γαϊδάρο ἀπὸ τὸν ἀδικο θάνατο... Ὑστερα ἀνεβαίνοντας σὲ μιὰ γκρεμισμένη κολόνα ἄρχισε ἔτσι νὰ μιλήσῃ στῆς γάταις καὶ στοὺς σκύλους, στῆς μόναις τῆς Ἀθήνας, ψυχαὶς, ἔχοντας στὰ δεξιὰ του τὸν μπιστευμένο σκύλο καὶ στὰ ἀριστερὰ του τὸ γλυτωμένο γαϊδάρο... «Ντροπὴ σας, Ἀθηναῖοι, μὲ μείνουν στὸν τόπο σας μονάχα δυὸ εὐγενεῖς Βενετσάνοι καὶ ἐκείνους νὰ θέλατε σᾶνε καὶ καλὰ νὰ τοὺς φάτε! Τί καταλάβετε ποὺ φάγατε τὸν ἕναν; ἀφοῦ φάτε καὶ τὸν ἄλλον ὕστερα τί θὰ φάτε; δὲν καταλαβαίνετε πὼς στὰ ὕστερα θὰ φαγωθῆτε συναμαρταῖς σας!... Νὰ! λοιπὸν τώρα ποὺ ὁ Θεὸς μ' ἔστειλε ἐμένα νὰ σὰς γλυτώσω... Ἄν ἔχετε ὑπόληψιν κ' ἐμπιστοσύνη σ' ἐμένα καὶ μὲ κάνετε βασιλεῦσά σας, θὰ σὰς βάλω τάξι, θὰ σὰς δώσω νόμους, καὶ μῆτε φαγὶ πῆξ θὰ σὰς λείψῃ, μῆτε προσφάγι, μόνον θὰ ζήσετε εὐτυχισμένοι καὶ θὰ εἰσαστε ἀλλέγοι καὶ καλοθερμεμένοι σὰν τὸ Μοροζίνη μου. Μῆπως σὰς πέρασε καὶ σὰς ἀπὸ τὸ νοῦ, καθὼς σ' ἐκείνους ποὺ ἀφήσανε τὸν τόπο τοὺς κ' ἐφύγανε, ὅτι εἶμαι πρὸ γνωστικὸς ἀπὸ σὰς καὶ πρέπει νὰ μὲ κάμψετε βασιλεῦσά σας, ἂν θέλετε νὰ χαρῆτε ζωὴ καὶ νεῖατα! Τὸ λοιπὸν ὄλοι μαζί: Ζήτω ὁ τρελλὸς Βασιλεὺς τῆς Ἀθήνας!»

Γαυγίσματα λογιῶν - λογιῶν καὶ νεουρισματα ἀκουστήκανε, σὰν νὰ καταλάθων κ' αὐτὰ τί τοὺς ἔλεγε ὁ τρελλὸς καὶ μέσα σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ μεγάλο κακὸ ἀκούστηκε καὶ ἡ χονδρὴ φωνὴ τοῦ τυχηροῦ γαϊδάρου.

Τότες ὁ τρελλὸς ἄρχισε νὰ δίνει βαθμούς... γυρίζει λοιπὸν κατὰ τοὺς σκύλους καὶ λέει: «Σένα μὲ τὸ χονδρὸ κεφάλιν σὲ διορίζω βεζύρι μου, σένα μὲ τὴν κόκκινὴ τὴν τρίχα σερασκιέρη, σένα καπετὰν πασά... σένα... καὶ μόλις ἐγύ-

ρησε κατὰ τὸ μέρος τοῦ γαϊδάρου γιὰ νὰ τὸν κἀνῃ ἀρχιμουζικό του, εἶδε ἕναν μαῦρο σκύλο μὲ ἄγρια τρίχα καὶ μὲ κομμένα αὐτὰ ποὺ ζύγωνε κρυφὰ κρυφὰ ν' ἀπαξῆ τὸ γαϊδάρο ἀπὸ τὴν οὐρά... Λές γιατί δὲν καταλάθε τοῦ τρελλοῦ τὴν κουβέντα, λές γιατί ἦτανε δυσαρεστημένος ποὺ δὲν τοῦδωσε κ' αὐτὸν σὺ πασαλίκι, ἀποφάσισε νὰ κἀνῃ αὐτὴ τὴν κακὴ τὴν πράξιν... Μὰ κ' ὁ Βασιλεὺς δὲ χωρατεύει... σηκόνει τὸ ντουφεκὶ του τοῦ δίνει μιὰ καὶ πᾶρτον κάτω τὸν καλὸ σου... τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τὴν οὐρά καὶ πετώντας αὐτὸν στὸ ἄσπερι τοῦ αὐτῶν, τοὺς λέει, πιστοὶ μου, φάτε τοῦ κακοῦ πατριώτη τὸ κορμὶ... Ἄν περᾶσανε δέκα μινουτὰ τῆς ὥρας καὶ μῆτε φάνηκε πῆξ ὁ ἀμοιρος ὁ σκύλος... Καὶ κείνο ποὺ δὲν ἔκανε τὰ λόγια τοῦ τρελλοῦ βασιλεῖα τὸ ἔκανε ἐτούτῃ του ἡ πράξι... ἀπὸ τῶρα κ' ὄμπρός καὶ σκύλοι καὶ γάταις τὸν ἔδιναν καὶ τὸν ἔπεριαν ἀπὸ πίσω σὰν τ' ἀρνάκια...

Ἐκαθαλίκε τὸ γαϊδάρο ὅπως - ὅπως, (μὰ καὶ κείνος δὲ ἔβαλε τὰ δυνατὰ του), πῆρε στὰ καπούλια τὸ Μοροζίνη του, κρέμασε στὸ ραβδί του ἕνα μεγάλο πανὶ γιὰ μπαργακὶ καὶ μῆπως αὐτὸς, πίσω οἱ μεγαλοσιάνοι καὶ ὄλο του τ' ἄσπερι, ἔγῃκανε ἔτσι... ἀπὸ τὴ μάντρα τοῦ παζαριού! Μὰ δὲν ἦτανε δὲ νὰ ποῦμε τὴ μαῦρη τὴν ἀλήθεια καὶ κακὸς βασιλεὺς ὁ τρελλός... δὲν ἔλειψε ἀπὸ τ' ἄσπερι του, μῆτε ψωμί, μῆτε γλέντι... Ἐπῆγαινε ἀπὸ σπῆτι σὲ σπῆτι ἀνοίγε τὰ κελλάρα καὶ ὅ, τι ἔβρισκότανε μέσα τοὺς τὸ μαίραζε καὶ τὸ τρώγανε... Τόσο, ποὺ τοὺς συνειθισέ ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ καὶ πῆρνανε τὸ φαί ἀπ' τὰ χέρια τοῦ ἕνα, ἕνα, μὲ τὴ σειρά ποὺ τοὺς εἶχε δομένα καὶ νὰ ἴδῃς ποὺ ὅταν ἔκανε μεγάλη ζέση τοὺς πῆγαινε καὶ στὴν Καλλιρρόη καὶ λουζόντουσαν, τοὺς ἐπῆγαινε καὶ περίπατο, σὰ δάσκαλος μὲ τὰ παιδιὰ του, καὶ ἔτσι ὁ τρελλὸς μὲ τ' ἄσπερι του περνοῦσαν ζωὴ χαρισάμενη.

Κάμποσος καιρὸς ἐπέρασ' ἔτσι... Τὸ ἄσπερι τοῦ τρελλοῦ εἶχε λιγοστέψει... τὸ περισσότερο ἢ γάταις γιατί μ' ὄλαις τῆς φωναὶς του δὲν μῆπορεσε νὰ τῆς φιλοσῶ μὲ τοὺς σκύλους, καὶ δὲν περνοῦσε μέρα χωρὶς νὰ χαθοῦν πέντε ἕξ ἀπὸ δαύταις τόσο, ποὺ στὰ ὕστερα γάτα γιὰ γάτα δὲν εἶχε πῆξ μείνει. Μὰ δὲ λυπήθηκε καὶ πολλὴ γι' αὐτὸ ὁ Γιάννης, γιατί περισσότερο ἀγάπαγε τοὺς σκύλους... μὰ κ' αὐτοὶ δὲν πῆγαιναν πίσω μῆπως ὁ τρελλὸς καὶ πίσω οἱ σκύλοι, μέρα νύχτα... κ' ὅταν καμμεὶνὰ νυχτὴ ἀστραφτε καὶ βρονταγε, καὶ τ' ἀστροπελέκι πέφτοντας δὲν εἶχε τί νὰ γκρεμίσῃ, τότες, ἀλήθεια, ἦτανε ἄγριο πρᾶμα νὰ βλέπῃς ἕναν τρελλὸν, νὰ πηδᾷ μὲ γέλοισα τὰ χαλάσματα τῆς ἐρημίας τῆς χώρας, καὶ ἀπὸ πίσω του ἕνα σωρὸ σκυλιὰ νὰ αὐρλιάζουνη...

Μιὰ μέρα, δὲν ἔξερω τί τοῦρθε τοῦ τρελλοῦ, καὶ πῆρε τοὺς σκύλους του νὰ πᾶν στὸ Δράκο, γιὰ νὰ τοὺς κολυμπήσῃ

στὴ θάλασσα... (ποὺ καλλίτερα νὰ μὴν πῆγαινε...)

Κόντευε πῆξ νὰ φτάσῃ, στὸ γιὰ ὅλο σὰν ἀκουσε μιὰ μεγάλη βουή κ' ἀντάρα; καὶ βλέπει μεγάλη μαυρίλα ἀπὸ τὸ Δράκο ν' ἀνεβαίνει κατὰ τὴν Ἀθήνα...

Ὁ βασιλεὺς ἐστάθηκε, καὶ μαζὺ μ' αὐτὸν ἐστάθηκε καὶ ὄλο του τ' ἄσπερι. Δὲν καταλάθαινε τί τρέχει... γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ ὅμως τοὺς ἔβαλε στὴν ἀρὰ-δα, ξεπέζεψε καὶ τράβηξε μῆπως νὰ ἰδῆ τί τρέχει, ἀφοῦ τοὺς εἶπε νὰ σταθοῦν ἐπὶ θέσι τους, καὶ νὰ ἦνε ἔτοιμοι σὲ κάθε περίπτωση, νὰ πεθάνουν γιὰ τὸν βασιλεῖα τους καὶ γιὰ τὸν τόπο τους... Μὰ ἡ μαυρίλα εἶχε ζυγώσει πολὺ... Ὁ τρελλὸς εἶδε πῆξ πὼς ἦτανε ἀνθρώποι, καὶ κᾶτι παραπάνω, πὼς ἦτανε Ἀθηναῖοι καὶ ὄλοι δι-κιοὶ καὶ γυῶριμοι... Γύρισε πίσω νὰ ἰδῆ τί ἔκανε τὸ πιστὸ του τ' ἄσπερι... καὶ δὲν βλέπει κανέναν!

Ὅλοι οἱ σκύλοι εἶχανε γίνει ἀφαντοὶ. Κάθε ἕνας εἶχε τρέξει στὸν ἀφέντη του καὶ πηδοῦσαν καὶ ἔχλαιγαν καὶ ἐκουνούσαν τὴν οὐρὰ τους καὶ τριβόντουσαν ἀπάνω σ' ἀφεντικά τους.

Ὡς κ' αὐτὸς ὁ γαϊδάρος ἐπῆρε τὰ χωράφια κλοτσώντας καὶ γκαρίζοντας ἀπὸ τὴ χαρὰ τοῦ ποὺ εἶδε τὸν ἀφέντη του... ὁ ἀχαρίστος!

Καταραμένοι νὰ εἰσαστε ὄλοι ἐφῶναξε ὁ τρελλός, «καταραμένοι νὰ εἰσαστε, ἀχαριστοὶ»... καὶ βίχνοντας πικρὴ ματιὰ καὶ μὲ περιφρονητικὸ γέλοιο: «Ἐμπρός, φώναξτε, ἔμπρός Μοροζίνη μου,» καὶ γίνε-ται ἀφαντοὶ.

Ἐπεπᾶτησε, ἐπεπᾶτησε ὁ φτωχὸς ὁ Γιάννης, χωρὶς νὰ σταθῇ, χωρὶς νὰ γυρίσῃ πίσω του, χωρὶς νὰ πάρῃ ἀνάσα... Ἀνέβαινε τοὺς βράχους ἀκουμπώντας στὸ ραβδί ποὺ τὸ εἶχε μὲ φορὰ γιὰ βασιλικὸ φλάμπουρο... Ποιὸς ἔξερει ποὺ καὶ ποὺ πῆγε, ποιὸς ἔξερει τί καὶ τί εἶπε, ποιὸς ἔξερει τί καὶ τί συλλογίστηκε...

Ὀλίγαις ὥραις ἦτανε ποὺ εἶχα φτάσει στὸ μοναστήρι μου, μονάχους, γιατί οἱ ἄλλοι καλόγεροι εἶχαν πεθάνει στὴν ζενητεῖα ἀπὸ τὴ λοιμικὴ, ποὺ μᾶς ἔστειλε τὸ πατρι-ἀρχὴ ἡ κατάρρα. Ἐκεῖ ποὺ βράδιαζε, ἀκούω μιὰ ντουφεκὰ στὴ ρεματαρὰ μέσα. Τρέχω νὰ ἰδῶ ποιὸς εἶναι, καὶ βλέπω τὸν τρελλὸν τὸ Γιάννη σκοτωμένο μέσα στὸ λάκκο ποὺ εἶχε διαλέξει μονάχους του, καὶ ἀπὸ πάνω του σὰν νὰ ἦτανε τοῦ τάφου ἡ πέτρα, πεσμένο τὸ πιστὸ του τὸ σκυλί, καὶ τοῦ γλυπε τὰ χέρια, τὸ στόμα καὶ τὴν μεγάλη τῆς καρδιᾶς του πληγὴ...

Σ' ἐμένα ἦτανε γραφτὸ καύμενο Γιάννη νὰ θάψω τὸ δυστυχισμένο τὸ κορμὶ σου. Σ' ἐμένα ἦτανε γραφτὸ νὰ σοῦ ρίξω λίγο χῶμα καὶ νὰ σοῦ πῶ δύο-τρὶς εὐχαίς.

Ὁ Θεὸς νὰ σὲ συχωρέσῃ καύμενο Γιάννη, φτωχὲ μου φίλε, τρελλὲ βασιλεῖα τῆς Ἀθήνας.

[Ταῦτα περῆξε τὸ εὐαγγέλιον χειρόγραφον τοῦ καλοῦ γῆρου, οὐτίνος ἀγνοεῖται καὶ τὸ ὄνομα. Δὲν

γνωρίζω ἂν ἐκδοθῇ αὐτὸ προαφῆρὸν τι κἀλὸν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἐβδομάδος», ἐν μόνον γνωρίζω, εἰ ὑπέφερα ὅπως ἀναγνώστου τοῦ μακαρίτου τὰ γράμματα.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 25 Μαΐου 1884.

Δ. Γ. Κ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β.

Ἡ ἐστία τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας ἐν Ζακύνθῳ.

Ἡ νῦν πόλις τῆς Ζακύνθου κεῖται παρὰ πῶδας τῆς σειρᾶς τοῦ ὕψιπέδου, οὐ μέρος ὑπὸ σεισμοῦ ἐβουθίσθη τὸ 1514 καὶ τὸ 1767, ὅτε ἐσχίσθη. Ἐπ' αὐτοῦ νῦν εἶνε τὸ φρούριον — ἔρημον ἐννοεῖται — καὶ τὸ τερπνὸν προάστειον Πόχαινον, ἐφ' οὗ ἄλλοτε ἔσως ἐκεῖτο ἡ πόλις ἡ ψωφίς καὶ τὸ στάδιον τῶν ἀρχαίων Ζακύνθων. Πρὸς ΑΒ. αὐτοῦ τοῦ ὕψιπέδου εἶνε ὁ ἐθνικός δρόμος ἄγων εἰς τὰς ἔξοχάς, τὸ ψήλαμα, περίπατος προσφιλῆς τῶν Ζακύνθων. Ἐκεῖ φαίνεται ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Στυλιανοῦ καὶ τὰ Ὀρθολογικά μνημεῖα, ἀπερ τῶρα περιτειχίζονται. Προχωρῶν τις πρὸς τὸν ἐν λόγῳ ναόν, ἀφίπων τὸν δημόσιον δρόμον, ἀφῆρας εἰς τὴν γωνίαν τοῦ ἀνω περιτειχίσματος βλέπει στενὸν διάδρομον, ἔχοντα ἀριστερόθεν μὲν τὸ περιτειχίσμα τοῦ ἐβραϊκοῦ κοιμητηρίου, δεξιόθεν δὲ ἄλλο πεπαλαιωμένον περιτειχίσμα περίβολου, ἐκεῖ δὲ ἔχει κατὰ μέτωπον πενήχρον κωδωνοστάσιον πολὺ μικρὸν μὲ θύραν. Μετὰ τινα δευτερόλεπτα εὐρίσκεισιν ἐντὸς μαχευτικὸν τοπίον. Τὸ πρῶτον φαίνεται τὸ μνημεῖον τοῦ ριλοπάτριδος καὶ εὐεργέτου Ζακύνθου Παχωμίου δένδρα, χόρτα, κίονες τινὲς ἀτεχνοί, πρὸς ὑποστήριξιν ἀναδενδράδος καὶ ρατσῶς τις πενήχρους καὶ μικρῶς, ἐκεῖ εἶνε καὶ μικρὸν πλάτωμα, κατωτέρω πηγὴ ὕδατος ῥέοντος ἐκ τινος βράχου, ἐκεῖθεν φαίνεται ἡ θάλασσα καὶ τὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου. Ὅθεν λόγῳ ναύσκος καὶ ἐσωτερικῶς εἶνε πενήχροτατος. Εἰκόνας τινὲς βυζαντινὰ καὶ ἄλλαι ἐντεχνοί τῆς νέας γραφικῆς καὶ παλαιὰ στασιδία. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναύσκου ὑπάρχει τεθλασμένη πλάξ, ἣτις καλύπτει τὰ ὀστᾶ τῆς οἰκογενείας Λατίνου, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ ναύσκος. Ὅμως ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ναὸς, ἀνευ οὐδεμιᾶς καλλιτεχνικῆς ἀξίας, ἀνευ κομμημάτων, εἶνε ναύσκος μεγίστης ἱστορικῆς σημασίας, εἶνε ὁ ναύσκος τοῦ τροπαιοφόρου Γεωργίου, ὅστις ἐχρησίμευσεν ἐστία τῆς ἐν Ζακύνθῳ Φιλικῆς Ἐταιρίας. Ἐκεῖ ἐφημέρευεν ὁ ἄνθιμος Ἀργυρόπουλος, δὲ ἐσκιαγραφῆσεν ἐν προηγούμενῳ ἡμῶν ἄρθρῳ. Ἐκεῖ ὁ Πάγκαλος ἀνεψιὸς τοῦ Πετιμεζᾶ, ἐνώπιον τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, τοῦ Νικητάρᾳ τοῦ Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου Πετιμεζᾶ, ἐκοινοποίησε, τὸ πρῶτον, τὸ μυστήριον τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας. Ἐκεῖ καὶ οἱ τρεῖς ὀρκισθήσαν: Ἐκεῖ ὀρκισθήσαν οἱ Κολιόπουλοι, οἱ Ρῶμα, ὁ Μαρτελάος, ὁ Πλαπούτας, ὁ Πέτας, ὁ Δημάδης, ὁ Καραβιάς, ὁ Δραγῶνας, ὁ Καλύβας, ὁ Κανδούνης, ὁ ἡγούμενος τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου Κα-

νελόπουλος καὶ πλείστοι ἄλλοι. Ἐκεῖ ἦτο τὸ γραφεῖον, ὅπως εἶπεν, τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἐταιρίας. Ἐκεῖ ὁ Ἐπτανησίος μὲ τὸν Ἡπειρώτην, Πελοποννήσιον καὶ Στερεοελλαδίτην ὀρκίζοντο καὶ ἐμελέτων τὸ μεγαλεῖον τῆς πατριδος, τὴν καταστροφὴν τοῦ τυράννου, τὴν ἀνάστασιν τοῦ Γένους.

Ὁ τόπος ἐκεῖνος σήμερον εἶνε ἐγκαταλειμμένος καὶ ἀνήκει τῷ κυρίῳ Κόμμη. Σπανίως γίνεται λειτουργία, οὐδεὶς τὸν ἐπισκέπτεται, σχεδὸν ἅπασα ἡ νεολαία τὸν ἀγνοεῖ, οὐδεὶς φροντίζει νὰ ἐπιθέσῃ ἐπιγραφήν ἱστοροῦσαν τί ἔλαβεν ἐκεῖ χῶραν. Οὐδὲν μνημόσυνον ἐτελέσθη. Μόνον τῆ 3 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1863 ὁ στρατηγὸς Γενναῖος Κολοκοτρώνης, ἐβῆεν εἰς Ζακύνθον — τότεν τῆς γεννηθείας του — ἵνα λάβῃ τὰ ὀστᾶ τῆς μητρός του, ἣτις ἦτο θαμμένη, εἰς τὸ ἀπέναντι τοῦ ναύσκου πλάτωμα, παρεκάλεσε καὶ ἐγένεν ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον.

Ὁ ναύσκος ἀπέχει τῆς πόλεως μόνον λεπτά τινα, ὁ δρόμος εἶνε ἀριστός, ἡ θέα ρομαντικὴ, δὲν θὰ ἦτο δὲ καλόν, κατὰ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου ἐν Ζακύνθῳ νὰ τελεθῆ ἐκεῖ τὸ μνημόσυνον καὶ ἐκεῖ νὰ ἐορτάζηται ἡ μεγάλη ἐκεῖνη ἡμέρα; Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 3,439 ἐγκυκλίου αὐτοῦ διατάσσει, ὅτι ἔχει ἡ πολιτικὴ ἀρχὴ τὸ δικαίωμα νὰ ὀρίξῃ τὸν ναόν, εἰς δὲ θέλει νὰ τελῶνται αἱ ἐθνικαὶ καὶ βασιλικαὶ ἐορταί, διὸ εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἂν ἡ ἀρμοδιὰ τῆς Ζακύνθου ἀρχῆς διατάξῃ εἰς τὸν ἐν λόγῳ ναύσκον τοῦ Τροπαιοφόρου Γεωργίου, νὰ τελεθῆ αἱ ἐθνικαὶ ἐορταὶ καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν.

Ἐν Ζακύνθῳ.

ΣΠΥΡ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ.

Ἡ ΜΕΣΑΙΟΝΙΚΗ ΧΡΥΣΗ ΚΛΩΣΤΗ

Ἱστορικῶς εἶναι γνωστὸν, ὅτι κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἐγένετο μεγάλη χρῆσις χρυσῶν ὑφασμάτων καὶ κεντημάτων διὰ χρυσοῦ πεποικιλμένων ἢ κατεργασία αὐτῶν ἀπέτελε ἰδίαν βιομηχανίαν. Ἐκτοτε ὅμως τὰ ἔργα τῆς τέχνης ἐκείνης πρὸς κατασκευὴν τῆς ἀρχαίας κλωστῆς καὶ τῆς δι' αὐτῆς παραγωγῆς τῶν χρυσῶν ὑφασμάτων, ἀπωλέσθησαν ἐντελῶς, καὶ ἐκτοτε ἐπὶ πολλὰς ἐκατοστατηρίδας ἢ ἀπομίμησης αὐτῶν ἀπέβη ὄλιος ἀτελής. Τὰ ἦδη κατασκευαζόμενα χρυσαῖα ὑφάσματα, μετ' ὄλας τὰς ἐν τῇ ὑφαντικῇ προόδους καὶ τελειοποιήσεις, πᾶρρα ἀπέχουσι ἀπὸ προσεγγίσεως κᾶν τὴν ὠραϊότητα στιλπνότητα καὶ διάρκειαν τῶν ἀρχαίων χρυσῶν ὑφασμάτων καὶ λοιπῶν διὰ χρυσοῦ κλωστῆς πεποικιλμένων ἀντικειμένων. Παραβάλλον τις τὰ σωζόμενα εἰσὶ ἀρχαῖα χρυσαῖα ὑφάσματα πρὸς τὰ τῆς παρούσης ἐποχῆς, διακρίνει τὴν διαφορὰν ὑφ' ὅλας τὰς ἐποχῆς: ἡ διαφορὰ αὕτη προκύπτει ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦ τρόπου τῆς παραγωγῆς αὐτῶν. Ἡ μέθοδος τῆς κατασκευῆς τῆς χρυσοῦ κλωστῆς ὑπᾶρξε μυστήριον ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἢ νεωτέρω κλωστὴ ἐστὶ μεταλλικὴ, σύγκρι-

ται δὲ ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ κατεργάζεται ἐν εἰδῆ σφύματος, κέκτηται δὲ ὅλας τὰς καλὰς καὶ κακὰς τοῦ σφύματος ιδιότητες· εἶναι δυνατὴ ἀλλὰ σκληρὰ καὶ ἀκαμπτος καὶ μὴ εὐχάριστος τῇ ἀφ᾽ ὁσάκις δὲ ἐμπεριέχει καὶ ἄλλα μέγιστα ὑπόκειται εἰς ταχέαν φθορὰν καὶ ἀπώλειαν τῆς στιλπνότητός της.

Ἡ βιομηχανία τῆς ἐν Κύπρῳ τῷ πάλαι κατασκευαζομένης χρυσῆς κλωστής ὑπῆρξε μυστήριον, ὅπερ ἐκίνησε πολλὴν πολλῶν τὴν περιέργειαν καὶ ἀκατάπαυστον ἐρευναν τῶν ὑφασματοβιομηχάνων. Ἐσχάτως ὁμοῦ δυο σοφοὶ Γερμανοὶ, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐργασθέντες καὶ ἐρευνῶντες, ἀπεκάλυψαν τὸν καλύπτοντα τὸ μυστήριον τοῦτο πέπλον· ἐπὶ πολλὰ ἔτη διὰ χυμικῶν καὶ μικροσκοπικῶν ἐρευνῶν ἐπὶ τῶν μεσαιωνικῶν χρυσῶν ὑφασμάτων κατάρθωσαν ἡ ἀνακαλύψαι τὴν ἀπολεσθεῖσαν τέχνην· κατεσκεύασαν δὲ εἰδικὰ ἐργαλεῖα καὶ μηχανήματα ἐπὶ τῷ σκοπῷ παραγωγῆς τῆς ἀρχαίας χρυσῆς κλωστής· ἐπέτυχον δὲ πληρέστατα κατασκευάσαντες ὅμοια τῶν μεσαιωνικῶν χρυσῶν ὑφασμάτων καὶ διὰ χρυσῆς κλωστής πεποικιλμένων κεντημάτων, τὰ ὅποια ἐκτεθέντα ἐν τῇ συνήθει καλλιτεχνικῇ τοῦ Μονάχου ἐκθέσει ἐπέσυρον τὸν γενικὸν θαυμασμόν.

Ἐκ τῶν γενομένων ὑπὸ τῶν δύο σοφῶν Γερμανῶν ἀναλύσεων ἀπεδείχθη ὅτι ἡ μεσαιωνικὴ χρυσὴ κλωστή συνέκειτο ἐκ λεπτοῦ φύλλου χρυσοῦ ἀγνοῦ ἢ ἀναμειγμένου, περιτετυλιγμένου γύρωθεν κανονικῶς ἐπὶ λεπτοτάτης λινοκλωστής, τὸ δὲ ἐκ χρυσοῦ φύλλον ἦτο προσκεκολλημένον ἐπὶ λεπτοτάτης ζωϊκῆς κλωστής ἢ ζωϊκῆ δ' αὐτῆ κλωστή ἀπετελεῖτο ἐκ διαφανοῦς ἐπιδερμίδος, ἐξ ἔντοσιθίων τινῶν ζώων, πιθανώτερον δὲ ἐξ ἔντοσιθίων προβάτων· ἐντεῦθεν δὲ προέρχεται ἡ ἀπαλότης, εὐκαμψία καὶ ἐλαστικότης ἢ ἀπαντῶσα ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς χρυσοῖς ὑφάσμασιν ἢ λεπτότης δὲ τῶν φύλλων χρυσοῦ τῶν προσκεκολλημένων ἐπὶ τῆς ζωϊκῆς κλωστής παρήλασσε, κατὰ τὰς διαφορὰς τοῦ χρυσοῦ ὑφάσματος ποιότητος, ἀπὸ 1/2000 = 1/11000 τοῦ ὑποκλιόμετρο ἤτοι μίαι γραμμῆς αὐτοῦ ἴσως 1/1000 τοῦ πήχους. Ὅπως συνδυάσῃ δὲ τὴν καλλιαισθησίαν τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, κατεσκευάσαν ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς ἀρχαίας τέχνης χρυσὴν κλωστήν καὶ ὑφάσματα χρυσῆ ζυγίζοντα ὀλιγώτερον τοῦ βάρους τῶν χρυσῶν ὑφασμάτων τῆς νεωτέρας ἐποχῆς, καὶ τὰ ὅποια ἔχουσι καὶ ἀπαλότητα καὶ εὐκαμψίαν μεγαλύτεραν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ καταλλήλοτερα διὰ χορευτικῆς γυναικείας ἐνδυμασίας, ὡς καὶ διὰ ποικιλμάτα γυναικείων στολισμῶν· ἡ δὲ χρυσὴ κλωστή μετ' ἐπιτυχίας δύναται νὰ χρησιμεύσῃ διὰ ποικιλμάτα κεντημάτων πολυτίμων εἰκόνων καὶ διαφορῶν ἄλλων ἀντικειμένων.

Καίτοι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀπολεσθεῖσης τέχνης πρὸς παραγωγὴν τῶν μεσαιωνικῶν χρυσῶν ὑφασμάτων δὲν εἶναι ἀνάλογον τῶν τόσων πολυχρονίων ἐρευνῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἐπασχολήσεων, διότι δι' αὐτῶν μόνον ἀ-

πεδείχθη ὅτι δύναται ἤδη οἱ νεώτεροι ἀπομιμηθῆσιν ἐντελῶς τὴν ἀρχαίαν χρυσὴν κλωστήν, ἐν τούτοις ἐναπόκειται ἤδη τοῖς ὑφασματοβιομηχάνοις νὰ ἐπιφεληθῶσι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀρχαίας τέχνης καὶ καταστήσωσι τὴν παραγωγὴν τῶν χρυσῶν ὑφασμάτων εὐωνον καὶ ἐπομένως προσίτην τοῖς καταναλωταῖς, τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον τῶν διὰ χρυσοῦ πεποικιλμένων ἐνδυμάτων, γίνεται ἤδη χρῆσις ἐν Εὐρώπῃ.

N. ΣΑΡΟΚΙΑΔΗΣ.

ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ!

Συνίχθη 181 εκτ. 108.

ΜΕΡΟΣ Α.

Φιλέλληνας ἀποθανόντες κατὰ τὸν ὕπερ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἢ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1880.

238. SCHMIDT HENRI (ΕΡΡΙΚΟΣ ΣΜΙΤ). (Ἐκ Ρομερανίης τῆς Πρωσίας· ἐφρονεῖτο ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822).
Πρώην ἀξιωματικὸς εἰς τὸ 25 πεζικὸν τάγμα ἐν Πρωσίᾳ. Ἐθελοντῆς εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων. Ἐφερς τὸν σιδηρὸν σταυρὸν.

239. SCHNEIDER (ΣΝΕΪΔΕΡ). (Ἐκ Μαγένης τῆς Πρωσίας· ἐφρονεῖτο ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822).
Ἐθελοντῆς.

240. SCHOENE JEAN (ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΙΝΕ). (Ἐκ Doozzen τῆς Πρωσίας· ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1823).
Ἄνευ πληροφοριῶν.

241. SCHÖL (ΣΑΙΑ). (Βυζαρύ· ἀπέθανεν ἐν Ἀμφίση τῷ 1823).
Τίποτε ἄλλο γνωστὸν περὶ αὐτοῦ.

242. SCHRÖDER (ΣΡΑΪΔΕΡ). (Ἐκ τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τοῦ Μεκλεμβούργου ἐφρονεῖτο ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822).
Ἐθελοντῆς. Ἦτο νεκρὸς ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου.

243. SCHWEIGARDT (ΣΒΑΪΓΑΡΑ). (Ἐκ Μαγένης τῆς Πρωσίας· ἐφρονεῖτο ἐν Χαϊδαρίῳ τὴν 20 Αὐγούστου 1826).
Ἐθελοντῆς. Ἀπομακρυνθεὶς 20 βήματα τοῦ λόχου τοῦ ἀνευ αἰτίας, ἐφρονεῖτο ὑπὸ σφαιρᾶς πιστολίου πεσοῦσης ἐκ τοῦ ὕψους ἐνὸς τῶν τειχῶν τὴν ἑσπέραν τῆς 20 Αὐγούστου.

244. SCHWEIKARDT (ΣΒΑΪΚΑΡΑ). (Ἐκ τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τῆς Βιθῆς· ἀπέθανεν ἐν Ἀμφίση).
Ἄνευ ἄλλης πληροφορίας.

245. SCIUTTO NICOLAS (ΝΙΚ. ΣΚΙΟΥΤΟΣ). (Ἐκ Γενούης τῆς Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ ἐξ ἀσθενείας τὴν 29 Σεπτεμβρίου 1839).
ἔχεν ὑπηρετήσει τὸν Ἀλῆ πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων. Ἐφωδίασε τὸ πολιορκούμενον Ἐπασχολήσων, διότι δι' αὐτῶν μόνον ἀ-

1. Ἐξ ἀνεπίσημοι ἀγγελοῦ τοῦ φιλέλληνα Ἐρρίκου Φερρίου.

φροῦριον τοῦ Μεσολογγίου. Ἀπέθανε λοχαγὸς τῆς φάλαγγος.

246. SEGUIN (ΣΕΓΚΟΥΪΝ). (Ἐκ Σαβοῦας· ἐφρονεῖτο ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822).
Ἐθελοντῆς.

247. SEIFFATH (ΣΑΪΦΑΤ). (Ἐκ Meersberg τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τῆς Βιθῆς· ἐφρονεῖτο ἐν Κωλιιάδῃ Ἀκρᾶ τὴν 6 Μαΐου 1827).
Ἐθελοντῆς· ἀπετέλει μέρος τῶν ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Βούρδαχην ἑλθόντων πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἀκροπόλεως.

248. SEIGER AINÉ (ΣΑΪΓΕΡ Ο ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ). (Ἐκ Αιφίας τῆς Σαξωνίας· ἐφρονεῖτο ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822).
Πρώην ἀξιωματικὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Βυρτεμβέργης. Ἐθελοντῆς.

249. SEIGER JEUNE (ΣΑΪΓΕΡ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ). (Ἐκ Αιφίας τῆς Σαξωνίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀνατολικῇ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1822).
Παρουρέθη εἰς τὴν μάχην τοῦ Πέτα· παρεφρόνησε δὲ ἰδὼν τὸν ἀδελφὸν του φονευθέντα. Τὸ λυπηρὸν τέλος τοῦ βαθέως συνεκίνησε τοὺς συστρατιώτας του.

250. SERVET (ΣΕΡΒΕΤ). (Ἐκ Meersberg τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τῆς Βιθῆς· ἐφρονεῖτο ἐν Κωλιιάδῃ Ἀκρᾶ τὴν 6 Μαΐου 1827).
Ἐθελοντῆς.

251. SPECHT (ΣΠΕΧΤ). (Ἐκ τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τῆς Βρουναβίτης· ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1824).
Ἄνευ πληροφοριῶν.

252. SPITTLER (ΣΠΙΤΛΕΡ). (Βυζαρύ· ἀπέθανεν ἐν Ἄργει τῷ 1823).
Ἀξιωματικὸς τῶν Οὐσσάρων ἐν Βρουναβίτῃ. Ἡ ἀκριβὴς ἐποχὴ τοῦ θανάτου του εἶναι ἀγνωστος.

253. SPROEDER JACOB (ΙΑΚΩΒ. ΣΠΡΑΪΔΕΡ). (Ἐκ Bothwell τῆς Βυρτεμβέργης· ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ τὴν 24 Ὀκτωβρίου 1823).
Ἄγνωστοι αἱ ὑπηρεσίαι του.

Η ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΣΣΑ!

Συνίχθη 181 εκτ. 112. ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

— Καὶ ὁ αἰχμαλώτος ἐξέσκαψε τοιοῦτοτρόπως τὸ πρόσωπόν σου; ἠρώτησεν ὁ Τζάνης.
— Αὐτὰ εἶναι σημεῖα ὀνόχων, ἀλλ' ὀνόχων γλαυκῶν· ἡ τρυφερὰ μου σύζυγος ἠκόνισε τοὺς ὀνοχὰς τῆς ἐπὶ τοῦ προσώπου μου.

— Ἀληθῶς, ἐλησμόνησα, εἶπεν ὁ Τζάνης μετ' ὕψους ἀφρόντιδος, σὲ εἶχον ἐπιφορτίσει νὰ ἐπιτοχῆς παρὰ τῆς Μαργαρίτης πληροφορίας τινὰς.
Ἀφῆκε τὴν φράσιν ἀτελεῖ.

1. Νουθεσία τοῦ κ. Χ. Β. Σαλτινό

— Πληροφορίας περὶ τῆς Μαυροβουνοῦτισσης καὶ τοῦ Μαυράρου. Μάλιστα, ἀρχηγῆ, εἶπεν ὁ Δαλματὸς συμπληρῶν τὴν σκέψιν τοῦ Τζάνη, ἦν οὗτος δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκφράσῃ μὴδ' ἐνώπιον τοῦ ἐμπιστοῦ του.

— Λοιπὸν ἠδυνήθης νὰ ἐλκύσῃς τὴν σύζυγόν σου εἰς τὴν συνδιαλέξιν ταύτην; Ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα.

— Μοὶ φαίνεται, ὅτι τὰ ἴχνη τῆς συνδιαλέξεως εἶναι ἀρκούντως ὁρατὰ, εἶπεν ὁ σύζυγος, δεῖκνῶν τὰς βαθείας ἀμυχὰς, αἰτινες ἐχαράσσοντο ἐπὶ τοῦ προσώπου του· πρῶτον μοὶ ὤμιλησε περὶ τοῦ αἰχμαλώτου.

— Καὶ περὶ τῆς Χρισίνας τί σὲ εἶπε; ἠρώτησεν ὁ Τζάνης μετὰ πλειοτέρας συγκινήσεως, παρ' ὅσην ἠθέλε νὰ φανερώσῃ.

— Τίποτε... δὲν κατάρθωσα τίποτε νὰ μάθω.
— Ποῦ εἶναι ἡ Μαργαρίτη; πρέπει νὰ τῇ ὀμιλήσῃ ὁ ἴδιος πᾶσαντὰ ἀνεκράξεν ὁ Τζάνης κατεχόμενος ὑπ' ἐκτάκτου ταραχῆς.

— Ὁ Δουμβρόσκις ἔξυσε τὸ ὄπιόν του.
— Ποῦ εἶναι ἐπανέλαβεν ὁ Σαλαβούνος... παρὰ τῇ κυρίᾳ τῆς ἀναμφιδόλου.

— Δὲν πιστεύω ἴσως ἐπέστρεψεν εἰς Οἰδεμβούργον... ἴσως ὑπῆγεν ἄλλαχού... ἀλλὰ δὲν ἐπανῆλθεν ἐκ τοῦ δάσους... δὲν ἐφάνη πλέον.

— Τί ἔκαμες, Δαλματέ; τὴν ἐφόνευσες λοιπὸν;
— Ἐγὼ; εἶπεν ὁ Δουμβρόσκις μετὰ μεγάλης ἀποστροφῆς! δι' ἡμᾶς τοὺς Δαλματοὺς τῆς Τρανσυλβανίας αἱ γυναῖκες εἶναι ἰσραὶ, ὅπως οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ἱερεῖς πιστεύω ὅτι εἰς οὐδὲν χρησιμεύουσιν, ἀλλὰ τὰς σέβομαι ὄχι, ὄχι οὐδέποτε θὰ εἶχον τὸ θάρρος νὰ φονεύσω γυναῖκα... οὐδὲ τὴν ἰδικήν μου αὐτήν.

Ἐν ᾧ ἐλάλει ὁ Δαλματὸς ὁ Τζάνης ἐσκέπτετο ἡ Μαργαρίτη δὲν ἀνέφερε τὴν Χρισίαν, ἡ Μαργαρίτη ἀνέβρεψε τὸν αἰχμαλώτον· διὰ τὰ νὰ μὴ συνέλαβε μόνη τὸ σχέδιον τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ζαπόλαου προσεταιριζομένη τὸν Ρουσιακὸν δι' ὑποσχέσεως ἀνταμοιβῆς; ἀλλ' ἐκείναι αἱ λέξεις τῆς Χρισίνας, ἃς ἐξήγει ἄλλως... ἐκεῖνο τὸ βλέμμα τοῦ νεανίου... Μπα, προσέθηκε λαλῶν καθ' ἑαυτὸν, δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ χαρακτὴρ τῶν εὐγενῶν τούτων φαυλοθίων τοῦ νὰ μορφαζῶσιν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν γυναικῶν; Ἐπειτα πῶς καὶ ποῦ ἦτο δυνατόν νὰ γνωρισθῶσιν; ἢ ζηλοτυπία τῷ ὄντι μὲ κατέστησε τρελλόν!...

Τότε ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὸν Δουμβρόσκιον εἶπε.
— Ἐστὶ ὄλων τούτων, ἃς μὴ γείνη πλέον λόγος μεταξύ μας· λησμόνησον, ὅτι σὲ εἶπα. Ἡ Χρισίνα οὐδὲν μέρος ἔλαβεν εἰς τὴν συνωμοσίαν· ἔχω τὴν πεποιθησιν.

— Δυνατὸν νὰ μὴ ἔλαβε μέρος ἀπῆντησεν ὁ Δουμβρόσκις ἀκαρδαμύτων τὸν ὀφθαλμῶν του. Ἄλλὰ, ἀρχηγέ, αὐτῆς ἐύρον τὸ ἡμισεῖς τὸ θυλάκιον τῆς Μαργαρίτης καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸ τοῦ Μαυράρου; Καὶ ἐξαγαγὼν ἐκ τινος βαλαντίου κρημαμένου εἰς τὴν ζώνην του τὰ δύο τεμάχια τῆς χρυσῆς ἀλύσεως καὶ κρεμάσας

αὐτὰ ἐξ ἑκατέρας τῶν χειρῶν του τὰ ἐκροτάλισε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Τζάνη. Οὗτος ἀπέσπασεν αὐτὰ αἰφνιδίως καὶ δι' ἐνὸς ἄματιος ὤρμησεν ἔξω τοῦ σταύλου.

ΚΕΦ. 57 Δόλος καὶ βία

Ὁ κόμης Ἀρσάτιν δεδεμένος τοὺς πόδας ὑπὸ τὴν φύλαξιν στρατιωτῶν τινῶν καλῶς ὀπλισμένων. ἔκειτο, ἐπὶ τοῦ ὕψους ἐδάφους τινὸς δωματίου τῆς μεγαλειτέρας οἰκοδομῆς τῶν παλῶν σπητιῶν. Ἐξηγλημένος ὑπὸ τῶν συγκινήσεων καὶ τῶν διαδοχικῶν κόπων ἐκοιμᾶτο. Ἐν ἄλλῳ ἀντιθέτῳ δωματίῳ ὁ Ἀγριόχοιρος, ὁ δεύτερος αἰχμαλώτος δὲν ἐκοιμᾶτο αὐτὸς· ἐβρυχάτο ἐκ λύσεως διεμαρτύρετο περὶ τῆς ἀθωότητος του βλασφημῶν συγχρόνως καὶ ἐξήγει τὸν ἀρχηγὸν μεγάλαις κραυγαῖς· ἀντὶ τοῦ ἀρχηγοῦ παρουσιάσθη ὁ Χασάν ὁ Μορλακός.

Εἰς τὸ ἰσόγειον τῆς οἰκίας ταύτης ἐν μέσῳ τῶν συνδιαλέξεων καὶ τῶν ἐνασχολήσεων τῶν ὀπαδῶν τοῦ Τζάνη θόρυβός τις παρατεταμένος ἠκούσθη ἔξωθεν ὁ Τζάνης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ζαγράβ εἰσῆλθεν ἀποτόμως εἰς τὴν αἴθουσαν· πρῶτον ἐβάδισε κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Ὀγουλίνου καὶ ἀπέπεμψεν αὐτὸν τὸν Μάρκον εἰπε διὰ φωνῆς συντόμου.

— Φέρε τὸν Μαυράρον, μετ' ὀλίγων ἀπ' οὗ παράσχη ἡμῖν τὴν μόνην ὑπηρεσίαν, ἢν περιμένωμεν ἀπ' αὐτὸν θὰ ἀποθάνῃ. Ὅσαι αἱ κεφαλαὶ ἔδωκαν προσοχήν.

Ἐπὶ εἶπε ὁ Παῦλος τὸν ἐφέραμεν ἐπίτηδες ἐκ Μαυροβουνίου διὰ νὰ τὸν θανατώσωμεν κατὰ τὴν ἐισοδὸν μας εἰς τὴν Δαλματίαν; κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἡ ὀροφὴ τῆς αἰθούσης ἐφαίνετο καμπτομένη ὑπὸ τὸν κτύπον ποδῶν καὶ ἠκούετο ὁ Ρουσιακὸς ὠρούμενος ὑπὸ τὴν μαστίχα ἦτις ἐσχίξε τοὺς ὤμους του.

Ἄκουεις; ἐξηκολούθησεν ὁ Τζάνης πρὸς τὸν Παῦλον· μαντεύεις πόθεν αἱ κραυγαὶ αὐταὶ; ἐὰν δὲν εἶχομεν τὸν αἰχμαλώτον, δὲν θὰ ἠρθοῦμεν ἕνα προδότην ἐν ταῖς τάξεσιν ἡμῶν· εἶναι καιρὸς νὰ ἀνοίξωμεν ἀλληλογραφίαν μεταξύ θεοῦ καὶ ἀνεψιῦ καὶ νὰ κλεισῶμεν αὐτὴν συγχρόνως· διότι, ἀπ' οὐ ἀπαξ γραφῆ ἢ ἐπιστολῆ, ὀρκίζομαι εἰς τὸν Δούναβιν, ὅτι ὁ κόμης Γεώργιος Ἀρσάτιν θὰ ἀποθάνῃ.

Θαυμάσια! εἶπε ὁ Χασάν εἰσερχόμενος εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ τρίβων τὰς χεῖρας του εἰς τὴν ἰδέαν θανατικῆς ἐκτελέσεως, ἀλλὰ τὸ πτώμα του; θὰ ἀπαλλάξωμεν τὰς ἀποσκευὰς μας ἀπὸ τοῦ πτώματός του;

Ἡ ἀεικίνητος σκιά τῆς Χρισίνας εἰσῆρχετο κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἐντὸς τῆς αἰθούσης ὁ Τζάνης εἶδεν αὐτὴν καὶ ἀπεκρίθη γεγωνεῖα τῇ φωνῇ ῥίπτων συνάμα ἐπὶ τῆς νέας γυναικὸς βλέμμα ἀγρίου θηρίου παραμονεύοντος τὴν λίαν του.

Μὴ σε μέλει Χασάν, μόνον τὴν κεφαλὴν τοῦ αἰχμαλώτου θὰ φυλάξωμεν, ἀπ' οὐ ἀλατίσωμεν καὶ ταριχεύσωμεν αὐτήν· ὁ γέρον Ζαπόλασι θὰ εὐρῆ αὐτὴν εἰς τὸ

βάθος τοῦ χρηματοκιβωτίου εἰς τὴν θέσιν τοῦ χρυσοῦ του. Συγχρόνως εἰσῆλθεν ὁ Μάρκος διὰ μικρᾶς τινος ἐσωτερικῆς θύρας ἀγῶν τὸν αἰχμαλώτων.

Ὁ Γεώργιος εἶχε σχεδὸν εἰσέτι κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς· ἐκ τοῦ ὕπνου, μὲ βῆμα ὑπνοβάτου καὶ μὲ διάνοιαν κυμαινομένην μεταξύ τῶν γλυκῶν οὐνειῶν τὰ ὅποια ἐβουκαλίζον αὐτὸν πρὸ ὀλίγου καὶ τῆς παρουσίας του καταστάσεως, ἠγγόνει τῇ ἀληθείᾳ ποῦ ἐκλινεν ἡ πραγματικότης. Τέλος ἐποίησατο κίνημά τι καὶ ἐξύπνησεν ὀλοτελῶς.

Ἐφερον αὐτῷ χάρτην καὶ κονδύλιον νὰ γράψῃ, ὅτι, ἐπιέλλον νὰ ὑπαγορευθῶσιν παρετήρησε περὶ ἑαυτοῦ.

«Δὲν βλέπω εἶπε μῆτε καθίσμα, μῆτε τράπεζαν.»
Βέβαια! ἀπεκρίθη ὁ Δουμβρόσκις τὰ ἐλησμόνησεν! καὶ ἀποσπᾶσας μικρὰν τινα σανίδα ἤμισαπρον τὴν ἐστήριξεν λοξῶς ἐπὶ τοῦ τοίχου. «Καθίσμα φέρε μου εἶπε ἰδοὺ εὐρέθην τὸ καθίσμα καὶ τὸ γραφεῖόν σου.»

Σὰς ὀμολογᾷ, ὅτι ἀποστρέφομαι τὸ γραφίμον εἶπεν ὁ νεανίας μετὰ τινος ἀνυπομονοῦ βαθυμίας.

Γράψαι τῷ ἀπεκρίθησεν διὰ φωνῆς ἐπιτακτικῆς.
Ἀλλὰ διὰ νὰ γράψω ἀπαιτεῖται τοῦλάχιστον φῶς καὶ αὐτὸ τὸ δωμάτιον τὸ ὅποσον μόνον θύραν ἔχει.

Θά σοι ἀνοίξω τὰ παράθυρα εὐθὺς ἀπῆντησεν ὁ Δουμβρόσκις ῥίψας δι' ἐνὸς λακτίσματος ὀλόκληρον μέρος τοῦ τοίχου, μεθ' ὃ ἐκάθισαν ἡσύχως ἔντινι κύκλῳ καπνίζόντων.

Ὁ Γεώργιος ἐχαιρέτισε τὸν Δουμβρόσκιον μετὰ τινος φιλοφροσύνης ὡσεὶ νὰ τὸν εὐχαρίστη καὶ νὰ τὸν συνέχαιρε συνάμα διὰ τὴν ῥώμην του καὶ τὸ φρευρετικὸν του πνεῦμα· ἔπειτα ὁ Μάρκος παρουσίασε καὶ πάλιν αὐτῷ τὸν χάρτην καὶ τὸ κονδύλιον, ὁ Χασάν ἐκράτει τὸ μελανοδοχεῖον.

«Περὶ τίνος πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ Γεώργιος· ζητεῖται παρ' ἐμοῦ συναλλαγματοικὴν... ὄρισατε τὸ ποσό, ἀλλὰ φοβοῦμαι πολὺ μήπως ὁ τραπεζίτης μου Ἰωσήφ Γρηλιμαν δὲν τιμήσῃ τὴν ὑπογραφήν μου.»

Θὰ γράψῃς ἐπιστολήν πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Ζαπόλασιν τὸν θεῖόν σου ἀπεκρίθη ὁ Τζάνης. Ἄ!... ἐμόρφασεν ὁ νέος μετὰ δισταγμοῦ αἰ ἀποστροφῆς, ἔπειτα δηλώσας, ὅτι ἀπεφάσισε προσέθηκε:

«Εἶμαι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν σας· θὰ ὑπακούσω. Ἐὰν πρόκειται καὶ πάλιν περὶ αἰτήσεως λύτρων εὐχομαι περισσώτερον ὤμῶν περὶ τῆς ἐπιτυχίας ἀλλὰ, ἐστὼ μεταξύ μας, ὁ ἐξοχώτατος Λαδίσλας Ζαπόλασι ἀγαπᾷ περισσώτερον τὰ χρήματά του παρὰ τὸν ἀνεψιὸν του. Ἀδιάφορον ὅμως...»

— Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ χρηματικῆς αἰτήσεως, διέκοψεν ὁ Τζάνης.

— Τόσον τὸ καλλίτερον, ἀπῆντησεν ὁ Γεώργιος· ὑπαγορεύσατε, εἶμαι ἔτοιμος. Καὶ ἐν ᾧ ὁ Τζάνης καὶ ὁ Μάρκος συνδιε-

σκέπτοντο περί του περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς, αὐτὸς ἐξήταξε τὸ κονδύλιον στρεφόμενος πρὸς τὸ φῶς, ἀφῆρσε μικρὸν τι νῆμα μεταξίνον ἀπὸ τῆς σχισμάδος τῆς πέννας καὶ περιέμενε μὲ ὕφος πειθηνιώτατον, ὅπως ἀρχίσῃ ἡ ὑπαγόρευσις.

Οἱ στρατιῶται παρατήρουν ἀλλήλους ἐκπλησσομένοι διὰ τὴν ὑποταγὴν ταύτην τινες δὲ ὡς ψευθεντές τῶν ἐλπίδων των, ὅτι ἤθελον μεταχειρισθῆ τὴν βίαν πρὸς ἐξανόγκασιν τοῦ αἰχμαλώτου, Ὁ Ζαγράβ δὲν ἔπαυε κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον προσκολλῶν τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ Ἀρσταίν, ἀλλ' ἀνωφελῶς· οὗτος δὲν ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος του.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιστολῆς ἐμελλε νὰ ἦναι τὸ νὰ πεισθῇ ὁ γέρον Ζαπόλσκη, ἵνα ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ πύργου συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν γενναιοτέρων αὐτοῦ ὀπαδῶν, ὅπως πορευθῆ πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, ὃν ὁ πυρετὸς ἐκράτει ἐν Ἀλμίσσᾳ ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς ἀκτῆς καὶ ὅστις ἐμελλε νὰ ἀποκαλύψῃ αὐτῷ πράγματα σπουδαιότατα, ὡς πρὸς τὰ ἀτομικὰ αὐτοῦ συμφέροντα. Χάρῃ εἰς τὸν μῦθον τοῦτον ὁ Τζανῆς ἤλπιζε νὰ ἐπωφεληθῆ τῆς ἐξόδου τοῦ γέροντος Οὐγγρου ὅπως εἰσέλθῃ ὁ ἴδιος εἰς τὸν πύργον καὶ τὸ καλλίτερον, ὅπως συλλάβῃ αὐτὸν εἰς ἐνεδραν τοῦθ' ὅπερ ἠσφάλιζεν αὐτῷ τὴν κυριαρχίαν τοῦ πύργου.

Συμφωνηθέντος καὶ ἀποφασισθέντος τοῦ κειμένου ὁ Τζανῆς ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὸν Γεώργιον εἶπε γράψας καὶ ἤρχισεν ὑπαγορεύων αὐτῷ τὰς ἐξῆς γραμμάς.

« Διαφυγῶν ἐπὶ τέλους ὄχι ἀνευ κόπου τοὺς ληστὰς . . .

Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ! ἐπιθύρῃσεν ὁ Γεώργιος κινῶν τὸν κάλαμόν του· ἀλλ' ἀναγκάζομενος σήμερον νὰ μείνῃ ἔνεκεν πυρετοῦ εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Ἀλμίσσας, σὲ ἔξορκίζω θεῖέ μου πολυαγαπημένε . . . Ὁ νεανίας ὑπεχώρησεν αἴφνης, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε. « Δὲν γράφω ποτὲ αὐτό!

Ἡξεύρω πῶς νὰ σὲ ἀναγκάσω, εἶπεν ὁ Τζανῆς ἀπειλῶν αὐτὸν διὰ χειρονομίας.

— Οὐδέποτε θὰ τὸ γράψω.

— Θὰ τὸ γράψῃς, ἀνέκραξαν συγχρόνως εἰκοσι φωναὶ ἀπειλητικαί.

Ἦδη ὁ Δουμβρόσκη ἐδοκίμαζε νὰ ἐγερθῆ, ἵνα ὀρμήσῃ κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὶν ἢ ἰσορροπήσῃ ἐπὶ τῶν ποδῶν του, ἄλλος ἐλαφρότερος εἶχε σπύσει πρὸς τὸν Γεώργιον μὲ ὄμμα πυριφλεγές, καὶ συλλαβῶν τὴν χεῖρά του μὲ δύναμιν ὡσεὶ ἐμελλε νὰ τὴν θραύσῃ :

« Θὰ τὸ γράψῃς, ἐπανέλαβε ».

Ὁ Γεώργιος ἐξήνεγκε κραυγὴν πόνου· τὰ ὄμματα τοῦ ἐδακρυρρόησαν, ἀλλ' ἡ ἐκπληξίς αὐτοῦ ὑπῆρξε μεγαλειτέρα τοῦ πόνου του, ἀναγνωρίσας ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις τὸν ἔσφιγξε τόσῳ σκληρῶς ἦτο ὁ Ζαγράβ, ὁ ἀπᾶς ἦδη ἐλευθερωτὴς του.

Ὁ ἴδιος ὁ Τζανῆς ἀπέσπασεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Κροάτου καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν αἰχμαλῶτον εἶπε :

« Διατί ἡ ἀρνησίς σου αὕτη ἡ ἀνεξήγητος; Ἐραίνεσο τόσῳ καλῶς διατεθειμένος πρὸς ὑπακοήν!

— Κάμετέ με ὅ,τι θέλετε, ἀπήντησεν ὁ νεανίας μετὰ θερμότητος γλώσσης ἀσυνήθους παρ' αὐτῷ, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ ὀνομάσω τὸν θεῖόν μου πολυαγαπημένον, ἐκείνον ὅστις ἀπὸ κατεδῶξε διὰ μίσου τὴν μητέρα μου, ἐφάνη πάντοτε ἀνευ σπλάγγων πρὸς ἐμέ.

— Ἄν ἦναι τοῦτο μόνον, εἶπεν ὁ Τζανῆς, ἄς ἀφαιρέσωμεν τὰς περιττὰς λέξεις.

Ὁ Γεώργιος ἐπανέλαβε τὸ κονδύλιον· ἀλλὰ τὰ σιδηρὰ δάκτυλα τοῦ Κροάτου εἶχον ἀποτυπωθῆ πολὺ βαθῶς ἐπὶ τῆς λεπτῆς καὶ εὐθραύστου χειρὸς του, ἧς αἱ σάρκες κατεπληγώθησαν· τὸ κονδύλιον τῷ διέφυγε· ὁ Τζανῆς ἠναγκάσθη νὰ ὑπομείνῃ ἀκόμη. Ἐδῶκαν εἰς τὸν αἰχμαλῶτον ἡμίσειαν ὥραν, ἵνα συνέλθῃ.

Μόλις εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὑπερῶον του παρουσίασθη ἡ Χρίστια ὀρθία, ὡχρὰ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ζωηροὺς καὶ σταθεροὺς καὶ ἀπευθυνθεῖσα πρὸς τοὺς στρατιώτας μετ' ἐπιτακτικῆς χειρονομίας εἶπε·

« Πρέπει νὰ ὀμιλήσω πρὸς τὸν αἰχμαλῶτον, ἀπομακρυνθῆτε! »

Ἐκεῖνοι ἐδίσταζον.

« Τί ἔχετε νὰ φοβηθῆτε. . . αὐταὶ αἱ κιγκλίδες δὲν σᾶς ἐξασφαλίζουν; μὴπως φοβῆσθε δι' ἐμέ; Μείνατε εἰς τὸν διάδρομον αὐτόν, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν· πρέπει νὰ ὀμιλήσω μετ' αὐτοῦ μυστικῶς. . . διαταγὴ τοῦ ἀρχηγοῦ. . . Ἀπέλθετε!

Οἱ Σλάβοι ἦσαν συνειθισμένοι νὰ θεωρῶσιν αὐτὴν, ὡς ὃν οὐχὶ κοινόν, ὡς τι παρὰ ὄξον καὶ ὑπερφυσικόν ὃν ἔκλινον τὴν κεφαλὴν καὶ ἐξῆλθον.

Ὁ Γεώργιος ἐνόμιζεν, ὅτι ὠνευρέυετο ἀκόμη· ἔμεινε ἀκίνητος καὶ ἀφῶνος ἐνώπιον τῆς ἀπροσδοκῆτος ταύτης ἐμφανίσεως· μόνη ἡ παρουσία τοῦ προσφάτου τοῦτου ἀγγέλου ἤρκεσε νὰ ἐξελείψῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἐνεστώσης του θέσεως καὶ ἐν τῇ εὐκηνσίᾳ τῆς ἀφρόντιδος διανοίας του οὐδὲ περὶ τῆς ἀπελευθερώσεώς του κἂν ἐσκέπτετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

Ἡ νέα γυνὴ χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, χωρὶς κἂν νὰ τὸν παρατηρήσῃ, ἀφ' οὗ ἐπὶ στιγμὰς τινὰς ἠκράσθη πρὸς τὴν θύραν, ἐπορεύθη πρὸς τὸ παράθυρον, ἀφῆρσε μίαν κιγκλίδαν προηγουμένως ἀπεσπασμένην, ἔθνηκεν αὐτὴν μετ' ἡσυχίας κατὰ γῆς, καὶ ἔδесе στερεῶς εἰς ἄλληλιν κιγκλίδαν τοῦ παραθύρου τὸ σχοινίον ἕπερ ἐχρησίμεισε πρὸς δέσμευσιν τοῦ αἰχμαλώτου.

« Δὲν ἔχομεν οὐδὲ στιγμὴν ἀπωλείας ἐπιθύρῃς χαμηλῆ τῆ φωνῆ· ἡ μικρὰ αὐλὴ κάτωθεν τοῦ παραθύρου τοῦτου εἶναι ἔρημος τὴν στιγμὴν ταύτην, φέρε πρὸς τὸ ὄρος· φύγετε.

— Νὰ φύγω! ἀπεκρίθη ὁ Ἀρσταίν, ἀλλὰ θὰ ἐκτεθῆς εἰς τὴν μανίαν του.

[Ἐκτετατὸν συνέχισεν].

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

Ἀθηναϊκαὶ παροιμίαι

Ε

Ἐχει κ' ὁ λόγος τὸ μερικὸ του.

Ἐφτασ' ἡ μεγάλη πέφτη κ' ἄντρας μου βούχα δὲν ἔχει.

Ἐξή μῆνας ἕνας κόμπος, ἔξή κόμποι ἕνας μῆνας.

Ἐγὼ στραβῶν καὶ πουλῶ καὶ οὐ βλέπε κ' ἀγόραζε.

Εἶδα καὶ πολλοὺς σπανοὺς μὰ χαν κάπου κάπου τρίχα.

Ἐλεῖπ' ἡ ποδιὰ κ' ὁ γόρος· καὶ τὰ δύο καλαμοβράκια.

Ἐχεις γρόσι, ἔχεις γνῶσι.

Ἐβγα ὄξω καὶ κομπέτου ἔμπα μέσα σωτηρεῦτου.

Ἐκεὶ ποὺ τρίχει τὸ νερὸ πάλι νὰ τρέξῃ θέλει.

Ζ

Ζῆσε μαυρέ μου νὰ φᾶς τριφύλλι.

Η

Ἡ ἀράντα μισαυλὴ κ' ὁ χυλὸς μισοσπητάς.

Ἡ ἀλήθεια βασιλεύει καὶ τὸ φέμμα φύγεται.

Ἡ στραβὸ ν' τὸ πέλαγο ἢ στραβὰ ἀρμενίζομε

Ἡ πρώτη εἶναι δοῦλα μου ἢ δεύτερη κυρά μου κ' ἢ τρίτη κόπανος τῆς κεφαλῆς μου.

Ἡ θάλασσ' ὄλ' εἶν' ἀρμυρὴ μὰ τόπους τόπους λύσα.

Ἡ μάνα εἶναι μέλι κ' ἢ μητρικὰ φαρμάκι.

Ἡ παντρεῖα καὶ τὸ τσουκάλι θέλει ἀνάγκασιν μεγάλην.

Ἡ κόττα σκαλίζοντας βγάξει τὰ μάτια της.

Ἡ ψεῖρα μας στὸν Ὀλομπο καὶ μεῖς στὸ μοσκολοῦν.

Ἡ στάμνα ποὺ παλῆνει δόσολλα βρίζεται.

Ἡ μοίρα μου τὸν ἄντρα μου τὸν κάνει ὅπως θέλει. ἂν εἶναι ἕνος κάθεται, κ' ἂν ἦναι ντόπιος φεύγει.

Ἡ ῥαμὲ τρελλὸν παπᾶ, κ' ὄλη μέρα λειτουργᾶ.

Ἡ ἀράχνη λέει τῆς κόρης βγάλε με τί θὰ σὲ βγάλω.

Ἡ αὐγὴ θὰ νάν τὸ δείξῃ εἶνος μάνα θὲ νὰ λείψῃ.

Ἡ μάνα ποὺ γεννοβολᾶ καταπονάει τὸ χάρο.

Ἡ θάλασσα κ' ὁ ἀυχάριστος ποτέ τους δὲν χορταίνου.

Ἡ γλώσσα δὲν ἔχει κόκκαλα καὶ κόκκαλα βρίζει.

Ἡ ἀσπράδα νικάει ἐφτά ἀσχημάδες.

Ἡ συγὴ χάρι γίνεται χριός.

Ἡ βερρεὶ κλειδαργιλὴ τρώει τὴν πόρτα.

Ἡ καρίστασι γεννάει τὸν κλέφτη.

Ἡ παντρεῖα εἶναι σιδερένιο ποκάμισο.

Ἡ μάνα γεννάει μὰ δὲ μοιραίνει.

Ἡ παντρεῖα δὲν εἶναι μπάλωμα νὰν τὸ ἐηλώσης.

Κ· Μ· Γρ· Κ.